

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико-методичні та практичні аспекти обліку,
оподаткування та контролю розрахунків з покупцями
сільськогосподарського підприємства**

Виконав: **Остапенко Юлія Олександрівна**
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник: **Назаренко Олександр Володимирович**
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент: **Грибиниченко Олександр Олександрович**
начальник відділу позапланових перевірок
ризикових платників та аналізу податкової
інформації управління податкового аудиту
Головного управління ДПС у Сумській області

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітня програма

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

М.І. Гордієнко

« 08 » листопада

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Остапенко Юлії Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-методичні та практичні аспекти обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства.

2. База практичного дослідження:

СВК АФ «Семенівська»

керівник **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від 14.11. 2023 р. № 3486-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 19 грудня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «дніторська заборгованість», як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно-економічна характеристика сільськогосподарського підприємства;

розкрити організацію облікового супроводження розрахунків з покупцями

сільськогосподарського підприємства;

визначити вдосконалення система внутрішнього контролю розрахунків з покупцями;

надати пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з

покупцями; сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - січень 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-16 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	06-17 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	19 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	18-23 грудня 2024 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Юлія ОСТАПЕНКО

Керівник роботи

Олександр НАЗАРЕНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНІК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Остапенко Ю.О. Теоретико-методичні та практичні аспекти обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства. Рукопис кваліфікаційної роботи. Суми. 2024.

Кваліфікаційна робота спрямована на дослідження теоретико-методичні та практичні аспекти обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства.

У роботі вирішено ряд завдань: описано нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві; розглянуто теоретико-методичні компоненти облікового відображення, оподаткування та контролю розрахунків підприємства з покупцями; надано організаційно-економічну характеристику сільськогосподарського підприємства; сформовано вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства покупцями; узагальнено документальне оформлення пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями.

Етапом дослідження було вивчення економічної сутності розрахунків з покупцями, що є важливою складовою фінансовою діяльності сільськогосподарської підприємства. Основна увага було приділена характеристиці процесу обміну товарів та послуг з покупцями.

Було описано нормативно-правову базу бухгалтерського обліку, оподаткування та управління розрахунками з покупцями в сільському господарстві. Основні нормативно-правові акти, які регулюють ці процеси в Україні, що дає змогу підприємствам правильно організувати облік та виконувати податкові зобов'язання відповідно до чинного законодавства.

Доведені теоретичні та методологічні елементи обліку, оподаткування та контролю розрахунків підприємств з покупцями.

У процесі дослідження особливостей оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві було

проаналізовано податкове навантаження на підприємство, а також виявлені основні проблеми, пов'язані з податковими розрахунками.

Розроблено шляхи вдосконалення системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями. Важливою частиною дослідження стало вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства з покупцями. Була запропонована інтеграція сучасних технологій, які дозволяють автоматично здійснювати облік продажів та їх податкові наслідки, що сприятиме зниженню адміністративних витрат та підвищенню ефективності роботи бухгалтерії підприємства.

На основі проведеного дослідження було запропоновано пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями. Ці пропозиції стосуються вдосконалення системи нарахування ПДВ, податку на прибуток та інших податкових зобов'язань, а також розробки оптимальних механізмів для забезпечення правильності та своєчасності податкових розрахунків.

Ключові слова: аудит, внутрішній контроль, розрахунки з покупцями, облікова політика.

ANNOTATION

Y. Ostapenko. Theoretical, methodological and practical aspects of accounting, taxation and control of settlements with buyers of an agricultural enterprise. Manuscript of the qualification work. Sumy. 2024.

The qualification work is aimed at studying the theoretical, methodological and practical aspects of accounting, taxation and control of settlements with buyers of an agricultural enterprise.

The work solves a number of tasks: describes the regulatory and legal regulation of accounting, taxation and control of settlements with buyers in agriculture; considers the theoretical and methodological components of accounting reflection, taxation and

control of settlements of an enterprise with buyers; provides an organizational and economic characteristic of an agricultural enterprise; forms an improvement in accounting support of settlements of an enterprise with buyers; summarizes the documentation of a proposal for improving the taxation of settlements of an enterprise with buyers.

The stage of the research was the study of the economic essence of settlements with buyers, which is an important component of the financial activity of an agricultural enterprise. The main attention was paid to the characteristics of the process of exchange of goods and services with buyers.

The regulatory and legal framework of accounting, taxation and management of settlements with buyers in agriculture was described. The main regulatory legal acts that regulate these processes in Ukraine, which allows enterprises to properly organize accounting and fulfill tax obligations in accordance with current legislation.

The theoretical and methodological elements of accounting, taxation and control of settlements with customers of enterprises are proven.

In the process of studying the features of taxation and control of settlements with customers at an agricultural enterprise, the tax burden on the enterprise was analyzed, and the main problems associated with tax settlements were identified.

Ways to improve the system of internal control of settlements with customers are developed. An important part of the study was the improvement of accounting support for the enterprise's settlements with customers. It was proposed to integrate modern technologies that allow automatic accounting of sales and their tax consequences, which will contribute to reducing administrative costs and increasing the efficiency of the company's accounting department.

Based on the research, proposals were made to improve the taxation of company settlements with buyers. These proposals relate to improving the system of calculating VAT, income tax and other tax obligations, as well as developing optimal mechanisms to ensure the correctness and timeliness of tax calculations.

Key words: audit, internal control, settlements with buyers, accounting policy.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦІЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	12
	1.1. Економічна сутність розрахунків з покупцями у діяльності сільськогосподарського підприємства	12
	1.2. Нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві	16
	1.3. Теоретико-методичні компоненти облікового відображення, оподаткування та контролю розрахунків підприємства з покупцями	20
РОЗДІЛ 2	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦІЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	25
	2.1. Організаційно – економічна характеристика сільськогосподарського підприємства	25
	2.2. Організація облікового супроводження розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства	42
	2.3. Особливості оподаткування та контроль розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві	49
РОЗДІЛ 3	ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦІЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	58
	3.1. Вдосконалення система внутрішнього контролю розрахунків з покупцями	58
	3.2. Вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства покупцями	68
	3.3. Пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями	75
	ВИСНОВКИ	78
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
	ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розрахунки з покупцями виступають складовою господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, що визначає їх фінансову стабільність, ліквідність і конкурентоспроможність. Сучасні економічні умови, зокрема коливання цін на сільськогосподарську продукцію, вплив ринкових ризиків, податкове навантаження та необхідність дотримання вимог законодавства, зумовлюють важливість ефективного обліку та контролю розрахунків із покупцями. Зокрема, забезпечення прозорості цих операцій, достовірності облікових даних і своєчасності виконання фінансових зобов'язань зменшує дебіторську заборгованість, підвищує фінансову дисципліну й оптимізує грошові потоки підприємства.

Водночас оподаткування операцій із покупцями у сільському господарстві має низку особливостей, пов'язаних із специфікою діяльності галузі, наявністю податкових пільг та змінами в нормативно-правовому регулюванні. У цих умовах необхідність удосконалення теоретико-методичних підходів до обліку та контролю розрахунків із покупцями набуває особливої актуальності. Дослідження цієї тематики потрібно для формування сучасних методик обліку, розробки ефективних механізмів податкового планування та забезпечення належного контролю за фінансовими операціями, що дозволить підприємствам адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечити сталий розвиток.

Питання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільськогосподарських підприємствах досліджували такі вчені, як Бугай В.З., Фоменко С.С., [1] які зосереджували увагу на теоретичних і методичних аспектах бухгалтерського обліку Павлов К., Лялюк А.М., [6] що аналізували особливості оподаткування у сфері аграрного бізнесу; Колодій І.В., Пуцентейло П.Р., [8] які вивчали внутрішній контроль і його вплив на фінансову стабільність підприємств. Їхні роботи заклали основу для подальших досліджень у цій сфері.

Об'єкт дослідження - процеси обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у СВК АФ «Семенівська».

Предмет дослідження - теоретико-методичні та організаційно-правові аспекти обліку, оподаткування і контролю розрахунків з покупцями, а також шляхи їх вдосконалення.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета дослідження - проаналізувати економічну сутність, нормативно-правові аспекти, особливості обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у СВК АФ «Семенівська», а також розробити рекомендації щодо вдосконалення цих процесів.

Для досягнення мети, сформовано наступні **завдання**:

- дослідити економічну сутність розрахунків з покупцями у діяльності сільськогосподарського підприємства;
- описати нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві;
- розглянути теоретико-методичні компоненти облікового відображення, оподаткування та контролю розрахунків підприємства з покупцями;
- надати організаційно-економічну характеристику сільськогосподарського підприємства;
- описати організацію облікового супроводження розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства;
- дослідити особливості оподаткування та контроль розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві;
- розробити шляхи вдосконалення система внутрішнього контролю розрахунків з покупцями;

- сформуванати вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства покупцями;
- описати пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних **методів**, які забезпечують об'єктивність і достовірність отриманих результатів. Серед основних методів варто виділити аналіз і синтез, які застосовувалися для вивчення теоретичних основ обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями. Метод порівняння використовувався для аналізу нормативно-правового забезпечення та практики облікового відображення операцій. Системний підхід дозволив дослідити взаємозв'язок між елементами облікової політики та системою внутрішнього контролю. Методи індукції та дедукції сприяли узагальненню отриманих даних, а графічний метод використовувався для візуалізації ключових тенденцій та результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методичних та практичних підходів до вдосконалення обліково-інформаційного забезпечення, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на СВК АФ «Семенівська». Зокрема:

- уточнено економічну сутність розрахунків з покупцями (що дозволяє краще зрозуміти їх роль у фінансових потоках підприємства. Також були розроблені рекомендації щодо оптимізації облікових процесів, що сприятиме підвищенню ефективності управління фінансами та зменшенню податкових ризиків);
- удосконалено методику внутрішнього контролю цих операцій (що дозволяє ефективніше виявляти та запобігати помилкам і зловживанням. Новий підхід забезпечує більш детальний аналіз фінансових потоків, підвищує прозорість облікових процесів та сприяє більш надійному управлінню ризиками);
- запропоновано шляхи оптимізації оподаткування та облікового відображення для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності СВК АФ «Семенівська»(Ці рекомендації включають впровадження нових

облікових методик, які дозволяють зменшити податкові навантаження та покращити управлінську звітність);

- здійснено моделювання фінансових потоків, що дозволяють прогнозувати вплив змін в оподаткуванні на розрахунки з покупцями, що підвищує стратегічну планування підприємства;

- проаналізовано ризики пов'язані із розрахунками з покупцями (проведення комплексного аналізу ризиків, пов'язаних із розрахунками з покупцями, що дозволяє виявити вразливості та розробити заходи для їх мінімізації);

- проведено персоналізацію підходів на СВК АФ «Семенівська» (розробка персоналізованих рекомендацій для різних категорій підприємств, що враховують їх специфіку та потреби у сфері обліку та контролю);

- здійснено оцінку ефективності (впровадження системи оцінки ефективності нових підходів щодо обліку і оподаткування, що дозволяє регулярно моніторити результати та вносити корективи в стратегію управління).

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання СВК АФ «Семенівська» для підвищення ефективності управління розрахунками з покупцями. Розроблені рекомендації сприяють оптимізації обліку, вдосконаленню системи внутрішнього контролю, зменшенню податкового навантаження та підвищенню прозорості фінансових операцій. Запропоновані підходи можуть бути впроваджені у практичну діяльність підприємства, а також використовуватися для навчання та підготовки фахівців у сфері бухгалтерського обліку та фінансів.

Особистий внесок здобувача полягає у самостійному дослідженні теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, оподаткування і контролю розрахунків з покупцями сільськогосподарських підприємств. Автором розроблено рекомендації щодо вдосконалення облікового супроводження, оптимізації оподаткування та системи внутрішнього контролю, а також сформульовано пропозиції для практичного впровадження результатів дослідження в діяльність аграрних підприємств.

Апробація результатів дослідження.

Основні результати наукових досліджень були обговорені на науково-практичних конференціях, зокрема: I Міжнародної науково-практичної конференції Браславські читання. Економіка ХХІ століття: національний та глобальний вимір: матеріали 1 листопада 2023 року., III Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (19 листопада 2024 р. СНАУ, м. Суми).

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота сформована зі вступу, трьох розділів, висновку і списку використаних джерел із 32 позицій. Загальний обсяг роботи складає 78 сторінок та включає 3 рисунки та 30 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність розрахунків з покупцями у діяльності сільськогосподарського підприємства

Господарська діяльність кожного підприємства в Україні ґрунтується на реалізації ринкових економічних взаємовідносин з партнерами, незалежно від форми власності та організаційно-правового статусу [1]. Такі взаємовідносини виникають через потребу в ресурсах, збуті продукції чи наданні послуг, виконанні розрахунків і сплати податків до державного та місцевих бюджетів, вирішенні питань страхування, отриманні банківських кредитів або наданні консалтингових послуг тощо.

Основними завданнями для будь-якого підприємства вважаються максимізація прибутку, забезпечення фінансової стабільності та підтримка платоспроможності. Зазначені цілі безпосередньо пов'язані з організацією розрахунків із партнерами, включно з покупцями продукції та замовниками послуг чи робіт. Розрахунки з такими контрагентами виступають важливою складовою діяльності, яка супроводжує процес створення та подальшого розподілу суспільного продукту [2].

Система взаєморозрахунків із підприємствами, які купують товари або замовляють виконання робіт чи послуг, охоплює основні компоненти будь-якої економічної системи. Об'єктом таких розрахунків виступають фінансові зобов'язання, що виникають у результаті співпраці підприємства із зовнішніми організаціями [3]. Водночас суб'єктами цих складних взаємодій є сторони, які здійснюють закупівлю товарів або замовляють виконання робіт чи послуг.

Розрахунки з дебіторами, що стосуються обліку покупців і замовників, охоплюють наступні основні форми прояву, які визначаються з урахуванням економічного, бухгалтерського, податкового, фінансового та правового аспектів - це представлено у вигляді схеми на (рисунку 1.1).

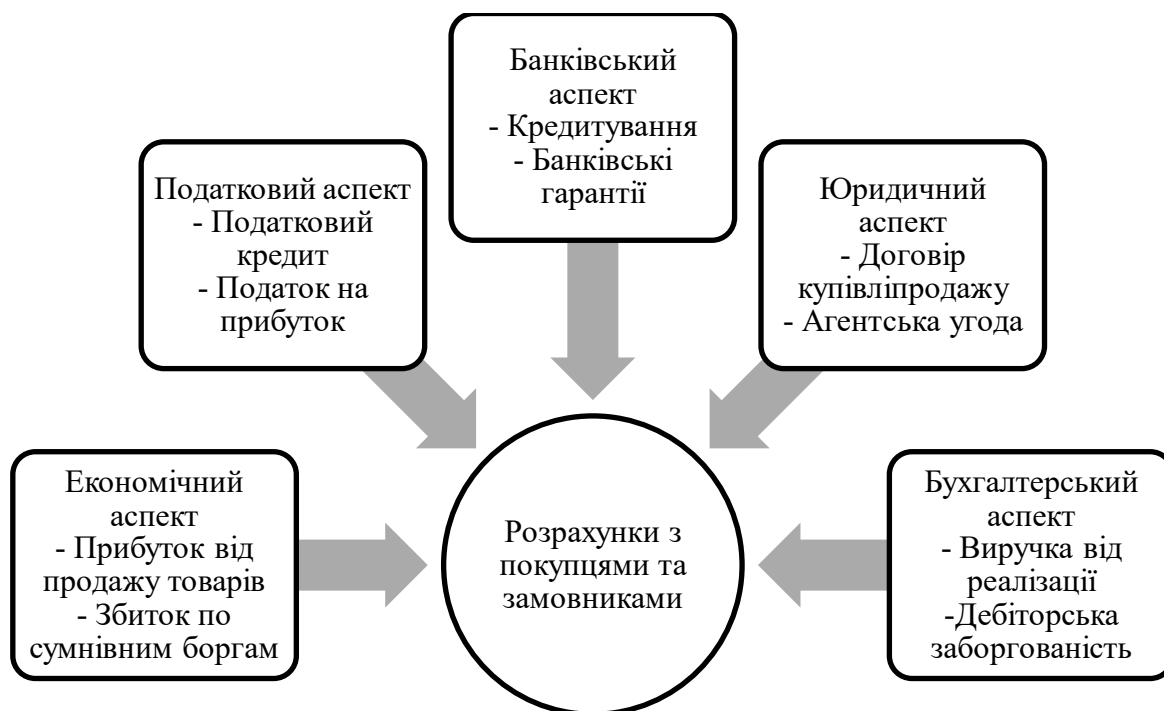

Рисунок 1.1 - Форми вираження розрахунків з покупцями та замовниками та їх характеристика

Джерело: складено автором за матеріалом [6]

Ключовим аспектом дослідження зазначеної тематики вважається визначення понять «покупець» і «замовник», а також аналіз їхніх спільних і відмінних характеристик. Вчені Ковальчук К.Ф. та Архірейська Н.В., ототожнюють ці поняття і визначають замовника як покупця, який, має статус юридичної особи, звертається із запитом на придбання певного обсягу продукції або отримання конкретної послуги від постачальника [5]. У свою чергу, дослідник Павлов К. зосередили свою увагу не на суб'єктах розрахунків, а на природі походження їхніх фінансових взаємин і особливостях діяльності підприємств, які вступають у такі відносини [6].

На думку Кулинич М. Б., розбіжності у часі фіксації подій і реєстрації господарських операцій призводить до неточностей в обліковій документації. У своїх дослідженнях учений надає наступні визначення:

– покупець - це сторона договірних відносин, яка бере на себе зобов'язання придбати певний актив (готову продукцію) відповідно до встановлених умов договору, укладеного як у письмовій, так і в усній формі. Процес купівлі може здійснюватися як у грошовій формі, так і шляхом обміну (бартеру) на інші активи.

– Замовник - це сторона договірних відносин, яка формує запит на виготовлення або отримання активу чи послуги заздалегідь, до моменту їх надання. Договір із замовником, як правило, оформлюється письмово для забезпечення контролю за виконанням умов угоди, а також для підтвердження права власності на результати виконаного замовлення [7].

При дослідженні законодавчої бази виявлено, що термін «покупець» не має чіткого визначення, хоча й стосується операцій із придбання матеріальних ресурсів. Для сфери отримання послуг застосування цього терміну є доволі обмеженим. Водночас термін «замовник» має відмінні риси, що включають обов'язковість попереднього формування замовлення перед початком його виконання. У певних випадках замовнику надається право контролювати процес виконання замовлення протягом усього періоду його реалізації [58].

Тож, незважаючи на спільність двох понять, між ними існують чіткі відмінності, які формують основу для класифікації контрагентів за визначеними категоріями. Основні характеристики представлені у (таблиці 1.1).

Таблиця 1.1 - Особливості понять «покупець» та «замовник»

Ознака	Покупець	Замовник
Юридичний статус суб'єкта	Фізична або юридична особа	Фізична або юридична особа
Місце та роль у господарських відносинах	Відображає правовий статус осіб, що беруть участь у правовідносинах купівлі-продажу або використання послуг, що регулюються законодавством	Має правовий статус осіб, що здійснюють замовлення певного активу або послуги, також регулюється правовими актами

Продовження таблиці 1.1

Наявність юридично оформленого договору	Не є обов'язковим	Обов'язковий, з визначенням усіх умов угоди
Відношення до кінцевого продукту чи послуги	Може перепродавати придбаний товар або послугу	Використовує об'єкт замовлення як кінцевий споживач
Цикл провадження операції	Включає отримання товару та здійснення оплати чи іншої форми розрахунків	Включає етапи замовлення, контроль виконання, отримання результату та оплати
Особливості визначення витрат	Витрати визначаються згідно з вимогами НП(С)БО 16 «Витрати»	Витрати визначаються кошторисом, хоча можуть бути додаткові витрати
Специфіка визначення доходів	Визначаються на момент реалізації товару чи послуги	Визначаються на кожному етапі виконання замовлення

Джерело: розроблена автором

Підсумувавши аналіз нормативної бази та категоріального апарату, можна зазначити, що покупцями є як юридичні, так і фізичні особи, які укладають договори купівлі-продажу або придбання послуг. Покупці зобов'язані виконувати умови угоди, погодженої усно чи письмово, і здійснювати операції з продукцією, що була виготовлена продавцем або придбана у третіх осіб для подальшої реалізації. Замовник, у свою чергу, виступає суб'єктом договору, який ініціює замовлення на виготовлення або надання послуг, визначає склад і обсяг продукції, здійснює контроль за виконанням замовлення та після завершення виконання угоди набуває повних прав на отриманий об'єкт.

Розрахунки з покупцями виступає елементом фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та включають взаємодію між виробником і споживачем продукції або послуг, що забезпечує нормальне функціонування ринку та задоволення попиту. Процес здійснення розрахунків з покупцями впливає на фінансову стабільність підприємства, рівень його ліквідності та загальний фінансовий стан. Врахувавши специфіку сільськогосподарського виробництва, важливою частиною цих розрахунків є

забезпечення ефективної реалізації продукції та управління дебіторською заборгованістю. (таблиця 1.2)

Таблиця 1.2 - Характерні ознаки розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві

Ознака	Розрахунки з покупцями
Юридичний статус сторін	Покупець - фізична або юридична особа
Місце в господарських відносинах	Взаємовідносини з постачання сільськогосподарської продукції
Форма розрахунків	Грошові кошти, бартерні угоди, безготівкові розрахунки
Періодичність платежів	Одноразові або розстрочені платежі за продукцію
Механізм визначення вартості продукції	Згідно з умовами договору, ринковими цінами та обсягом товару
Особливості витрат	Залежно від виду продукції та способу розрахунку
Особливості доходу	Доходи визначаються на основі фактичної реалізації продукції

Джерело: складено автором за матеріалом [8]

Загалом, проведений аналіз розрахунків з покупцями на сільськогосподарських підприємствах показує, що ефективне управління цими операціями виступають фактором забезпечення фінансової стійкості підприємства. Врахування особливостей форм розрахунків та своєчасність платежів дозволяє зменшити ризик виникнення дебіторської заборгованості, що позитивно впливає на ліквідність та фінансову незалежність підприємства.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві

Нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві - частина фінансової діяльності агропідприємств, оскільки від його правильного застосування залежить ефективність управління фінансами, а також дотримання вимог законодавства, що стосується податків та бухгалтерії. В Україні існує низка нормативно-правових актів, які регулюють ці питання, серед яких слід виділити закони, постанови Кабінету Міністрів, податкові кодекси та інші акти.

Основний документ, що регулює облік розрахунків з покупцями - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV від 16.07.1999) [9]. Даний закон визначає загальні правила ведення бухгалтерського обліку, що включають методи та принципи обліку господарських операцій, зокрема розрахунків з покупцями. Важливим аспектом виступає застосування принципу «нарахування», згідно з яким дохід від продажу товарів (послуг) визнається на момент виконання договору, а не при фактичному отриманні коштів.

Згідно з цим законодавчим актом, підприємства повинні вести облік дебіторської заборгованості, що виникає внаслідок розрахунків з покупцями, а також контролювати своєчасність виконання зобов'язань покупцями по відношенню до товарних поставок або наданих послуг. Для цього підприємства використовують рахунки бухгалтерського обліку, що регулюються Національними стандартами бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [10], яке встановлює правила обліку заборгованості, пов'язаної з операціями з покупцями (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 - Ключові аспекти обліку дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО 10

Параметр	Опис
Об'єкт обліку	Дебіторська заборгованість, що виникає у результаті операцій з покупцями.
Мета обліку	Визначення та контроль суми заборгованості, що виникає за рахунок продажу товарів/послуг.
Типи дебіторської заборгованості	Поточна заборгованість, що виникає в результаті звичайних операцій, та сумнівна заборгованість.
Оцінка дебіторської заборгованості	Заборгованість оцінюється на основі її ймовірної сплати, з урахуванням можливих ризиків.
Нарахування резерву сумнівних боргів	Створення резерву на сумнівні борги здійснюється за рахунок витрат підприємства на основі аналізу заборгованості.
Облік простроченої заборгованості	Прострочена заборгованість підлягає окремому обліку та аналізу з визначенням ймовірності погашення.
Документальне оформлення	Всі операції повинні бути підтверджені відповідними документами: договорами, рахунками-фактурами, актами виконаних робіт тощо.
Податкові наслідки	Розрахунки з покупцями впливають на облік податкових зобов'язань, таких як ПДВ та податок на прибуток.

Джерело: складено автором

Облік дебіторської заборгованості - важливий аспект фінансової діяльності підприємства, особливо в аграрному секторі, де операції з покупцями супроводжуються різними ризиками не платежів або прострочених боргів. За допомогою НП(С)БО 10 підприємства точно відображають суму дебіторської заборгованості в своїй фінансовій звітності, що дозволяє здійснювати контроль за надходженнями та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо ліквідації заборгованості. Приділення уваги правильному формуванню резерву сумнівних боргів і обліку прострочених зобов'язань допомагає мінімізувати фінансові ризики та покращити платоспроможність підприємства в умовах нестабільності ринку.

Для сільськогосподарських підприємств, як і для інших суб'єктів господарювання, необхідною умовою виступає дотримання вимог Податкового кодексу України (ПКУ) [11], який визначає правила оподаткування доходів та витрат, а також ведення обліку податкових зобов'язань. Основними аспектами є наступні: (таблиця 1.4)

Таблиця 1.4 - Податкове регулювання розрахунків з покупцями в сільському господарстві

Податок	Опис
Податок на додану вартість (ПДВ)	Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють продаж товарів, підлягають оподаткуванню ПДВ згідно з главою 5 ПКУ. Облік розрахунків з покупцями ПДВ є обов'язковим. ПДВ обчислюється на основі вартості реалізованих товарів і послуг. Сплата ПДВ здійснюється на кожному етапі розрахунків. Підприємства, що є платниками спеціального режиму оподаткування, мають особливі правила нарахування ПДВ.
Податок на прибуток	Визначення податкової бази для обчислення податку на прибуток здійснюється на основі доходів і витрат, пов'язаних із продажем продукції та розрахунками з покупцями. Враховуються витрати на виробництво продукції та суми, що надходять від покупців за реалізовані товари.
Єдиний податок для сільськогосподарських підприємств	Закон України «Про єдиний податок» встановлює спеціальні умови оподаткування для сільськогосподарських підприємств. Вони можуть застосовувати спрощену систему оподаткування, що передбачає оплату єдиного податку в залежності від обсягу доходу - це знижує податкове навантаження на підприємства.

Джерело: розроблена автором

Наступною складовою виступає також регулювання електронних розрахунків та використання електронних документів, що все частіше стає актуальним у сучасних умовах ведення бізнесу. Згідно з Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» (№ 851-IV від 22.05.2003) [12] та Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» (№ 2155-VIII від 05.10.2017) [13], сільськогосподарські підприємства мають змогу здійснювати розрахунки з покупцями через електронну форму та використовувати для цього електронні рахунки-фактури, контракти та акти виконаних робіт - це дозволяє прискорити процеси оформлення угод та покращити контроль за фінансовими потоками.

Окрім бухгалтерського обліку та податкового регулювання, потрібний також контроль за виконанням розрахунків з покупцями. Державна податкова служба України (ДПС) здійснює контроль за дотриманням вимог податкового законодавства, що включає перевірки правильності нарахування ПДВ, своєчасності сплати податків та правильності формування податкових декларацій. ДПС має право здійснювати перевірки сільськогосподарських підприємств для виявлення порушень в області податкового обліку розрахунків з покупцями - це стосується ситуацій, коли покупець не виконує умови угоди, наприклад, несвоєчасно здійснює платіж або не отримує продукцію. [30]

Загалом, нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві є важливою складовою ефективного функціонування агропідприємств. Оскільки сільськогосподарські підприємства часто стикаються з проблемами дебіторської заборгованості, слід:

- ретельно дотримуватись вимог податкового та бухгалтерського законодавства;
- застосовувати сучасні методи обліку та контролю;
- ефективно взаємодіяти з податковими органами та контролюючими інстанціями, що дозволить зменшити фінансові ризики та покращити загальний стан підприємства.

1.3 Теоретико-методичні компоненти облікового відображення, оподаткування та контролю розрахунків підприємства з покупцями

Українські науковці наголошують на необхідності правильного обліку розрахунків з покупцями, що виступає ключовою умовою у фінансовій діяльності підприємства. За словами Шепель Т., облік дебіторської заборгованості, зокрема розрахунків з покупцями, належить до складу фінансового обліку, оскільки відображає права підприємства на отримання коштів за продану продукцію чи надані послуги [14]. Основними етапами обліку вважаються: визнання дебіторської заборгованості, її відображення в облікових реєстрах, контроль за своєчасністю оплат та відображення резервів сумнівних боргів. Згідно з НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», підприємства повинні визначати, які з заборгованостей сумнівні та формувати резерви для їх покриття.

На думку Попова В.Д., слід приділяти належну увагу веденню дебіторського обліку в контексті правильного визначення податкових зобов'язань, оскільки підприємства зобов'язані враховувати ПДВ при реалізації продукції або послуг [15]. Окрім цього, необхідно враховувати правильність відображення розрахунків з покупцями, адже нерідко виникають ситуації, коли покупець не здійснює оплату своєчасно, що веде до формування простроченої дебіторської заборгованості.

Оподаткування розрахунків з покупцями теж виступає вагомим елементом в системі фінансового обліку, який необхідно чітко регулювати. Згідно з дослідженнями Марківська В.А., основним податком, що впливає на розрахунки з покупцями, вважається податок на додану вартість (ПДВ), який має велике значення для сільськогосподарських підприємств, оскільки вони функціонують за специфічним режимом оподаткування [16]. Сільськогосподарські підприємства - платники єдиного податку, що обмежує їхні зобов'язання по ПДВ, однак вони повинні вести облік ПДВ при здійсненні операцій з покупцями. Кулинич М. у своїй роботі зазначає, що для коректного обліку ПДВ потрібно правильно

визначати базу оподаткування на момент реалізації товарів і послуг, а також своєчасно подавати податкові декларації [17].

Для підприємств, які перебувають на загальній системі оподаткування, потрібно здійснювати облік податку на прибуток, який обчислюється на основі доходів від реалізації товарів або послуг, а також витрат на їх виробництво чи надання. Окремо варто звернути увагу на методику визначення податкової бази, яка, за словами Марценюк Р.А., залежить від правильної класифікації доходів та витрат у обліку підприємства [18].

Контроль розрахунків з покупцями - наступний компонент обліково-оподаткованої системи. Рафальська Н. в своїх дослідженнях підкреслює суттєвість належного контролю за дебіторською заборгованістю, оскільки прострочена заборгованість значно впливає на ліквідність підприємства і його фінансовий стан [19]. У разі затримки оплат, потрібно вчасно виявляти та аналізувати проблеми, щоб вжити необхідних заходів, таких як виписка претензій або звернення до суду для стягнення заборгованості. Окрім того, контроль за розрахунками має на меті оптимізацію обігу коштів, що дозволяє підприємствам забезпечити своєчасну оплату за товари та послуги, а також покращити управління фінансовими ресурсами.

Що стосується специфіки контролю в сільському господарстві, то, згідно з дослідженнями Кірдіна О.Г., підприємства повинні звертати увагу на можливість виникнення дебіторської заборгованості через сезонність виробництва та продажу сільськогосподарської продукції [20]. Для цього потрібно здійснювати регулярний моніторинг усіх угод, що пов'язані з розрахунками з покупцями, а також мати відповідні механізми для врегулювання можливих спірних ситуацій.

У дослідженнях українських вчених, зокрема Кудирко О.М., методика облікового відображення розрахунків з покупцями займає окреме місце, оскільки саме від правильного ведення обліку залежить точність фінансових звітів підприємства [21]. Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», для коректного відображення операцій з покупцями необхідно дотримуватися принципів документування кожної господарської операції, що стосується

дебіторської заборгованості. Підприємства зобов'язані вести облік не лише розрахунків за рахунок безпосередньо здійснених платежів, але й нарахувань заборгованості за отриману продукцію. Як зазначає науковець, основною частиною виступає регулярне оновлення даних про дебіторську заборгованість у бухобліку, щоб вчасно виявляти проблеми з оплатою та проводити коригування у разі необхідності.

Сільське господарство має специфічні умови для ведення розрахунків з покупцями, що визначаються не лише ринковими умовами, а й сезонністю виробництва, особливостями укладення угод, а також специфікою оподаткування в галузі. Подолянчук О.А. зазначає, що у сільському господарстві значна частина розрахунків відбувається через бартерні угоди, де частина оплати здійснюється не грошима, а товаром або іншими ресурсами [22]. Підприємства, які здійснюють продаж сільськогосподарської продукції, часто стикаються з проблемою наявності великої кількості дрібних покупців, що збільшує обсяг дебіторської заборгованості і створює труднощі з управлінням. За словами вченого, для таких підприємств потрібно впроваджувати механізми аналізу та прогнозування дебіторської заборгованості, а також використовувати спеціалізовані програми для обліку та контролю.

Дослідження Смага І.С. висвітлює вагомість валютних операцій у системі розрахунків між сільськогосподарськими підприємствами та покупцями. Враховуючи, що значна частина аграрних підприємств веде експортні операції, потрібно враховувати валютні коливання, що значно впливають на розмір дебіторської заборгованості [23]. Пуцентейло П.Р. зазначає, що в умовах зміни валютних курсів необхідно здійснювати коригування в обліку для збереження точності фінансових звітів підприємства [24]. За цих умов, слід враховувати, що підприємства, які працюють на експортних ринках, повинні застосовувати специфічні методики для коригування доходів і витрат, пов'язаних з валютними коливаннями, щоб мінімізувати фінансові втрати при розрахунках з іноземними покупцями.

На думку Gökten S., розрахунки з покупцями в сільськогосподарському секторі вагомі у контексті правильного обліку податку на додану вартість (ПДВ), оскільки аграрії часто стикаються з особливостями сплати ПДВ через спеціальний режим оподаткування [25]. Він вказує на важливість своєчасного відображення ПДВ у бухгалтерських реєстрах, що пов'язано з специфічним підходом до нарахування податку в сільському господарстві. Підприємства повинні урахувати знижки та пільгові умови при розрахунках з покупцями, що впливає на точність нарахування ПДВ, вона також зазначає, що помилки в обліку ПДВ призводять до податкових штрафів та пені, тому підприємства повинні приділяти особливу увагу деталям при проведенні операцій з покупцями.

Bonson E. у своїх роботах зосереджує увагу на систематичному аналізі дебіторської заборгованості сільськогосподарських підприємств [26]. Він підкреслює, що дебіторська заборгованість виступає складовою ліквідності підприємства, і на її рівень впливають різні фактори, зокрема, сезонність виробництва, зміни в попиті на сільськогосподарську продукцію та умовах поставки.

За словами Napier Ch., для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємствам необхідно використовувати системи внутрішнього контролю, що дозволяють проводити регулярну перевірку стану дебіторської заборгованості, а також застосовувати методи оптимізації розрахунків з покупцями, зокрема, шляхом застосування системи знижок і стимулів для покупців, які здійснюють оплату своєчасно [27].

Bilal A. вивчає вплив фінансового контролю на облік розрахунків з покупцями та зазначає, що ефективне управління дебіторською заборгованістю потребує комплексного підходу [28]. Вона стверджує, що інструментом виступає внутрішній аудит, який дозволяє своєчасно виявляти проблеми з розрахунками і забезпечує максимальну точність у відображенні господарських операцій у бухгалтерському обліку. Науковець наголошує, що фінансовий контроль включає не лише перевірку правильності обліку, але й оцінку ризиків та розробку рекомендацій щодо поліпшення розрахунків з покупцями, зокрема, шляхом

покращення взаємодії з дебіторами і впровадження системи попереднього аналізу платоспроможності покупців.

Ananth S. в своїх дослідженнях вказує, що автоматизація обліку заборгованості значно підвищує точність і швидкість виконання облікових операцій, дозволяє зменшити кількість помилок, що можуть виникнути при ручному введенні даних [29]. За допомогою сучасних програмних продуктів підприємства проводять моніторинг стану дебіторської заборгованості в режимі реального часу, формувати необхідні звіти та аналізи, а також отримувати прогностичні дані щодо платоспроможності покупців. Застосування автоматизованих систем обліку також забезпечує своєчасну генерацію податкових декларацій.

Тож, загалом теоретико-методичні компоненти обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві виступає невід'ємною частиною фінансової діяльності підприємств. Відповідно до досліджень українських науковців, правильний облік дебіторської заборгованості, своєчасне нарахування та сплата податків, а також ефективний контроль за розрахунками є важливими аспектами, що забезпечують фінансову стабільність підприємства. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств, а також специфіка сезонних коливань в цьому секторі, вимагають розробки та впровадження індивідуальних підходів до обліку та контролю, а розуміння цих теоретико-методичних аспектів необхідне для забезпечення ефективного управління фінансами підприємств у галузі сільського господарства.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно – економічна характеристика сільськогосподарського підприємства

Сільськогосподарський виробничий кооператив «Агрофірма Семенівська» (СВК АФ «Семенівська») було зареєстровано 5 вересня 2005 року в селі Семенівка Роменського району Сумської області. Кооператив займається виробництвом сільськогосподарської продукції, а також різними видами допоміжної діяльності в тваринництві та рослинництві. Кооператив був заснований декількома особами, серед яких В'юн Володимир Васильович, який вважається також керівником і підписантом організації.

За період свого існування, СВК АФ «Семенівська» здійснила реорганізацію, змінивши свою правову форму з приватного підприємства на сільськогосподарський кооператив. Статутний капітал організації складає 6 997 998 грн., що свідчить про стабільну економічну основу підприємства. Кооператив спеціалізується на вирощуванні зернових, бобових культур, а також на розведенні великої рогатої худоби. Також він здійснює виробництво кормів для тварин, олії, борошняних і круп'яних продуктів.

Підприємство зареєстроване як платник ПДВ і має дійсне свідоцтво на цю категорію оподаткування. Його діяльність охоплює як аграрний сектор, так і комерційні операції, пов'язані з торгівлею сільськогосподарською продукцією та іншими товарами на ринках - це дозволяє підприємству активно функціонувати в межах як сільськогосподарського виробництва, так і в сфері оптової та роздрібної торгівлі.

Організація також має досвід у отриманні бюджетних дотацій, що підтверджує її діяльність у сферах, що мають право на державну підтримку. Зокрема, СВК АФ «Семенівська» отримує дотації за вирощування великої рогатої худоби молочних порід і розведення інших видів сільськогосподарських тварин. Даний факт свідчить про залучення організації до державних програм підтримки аграрного сектора.

На підприємстві здійснюється професійний бухгалтерський облік, який покладено на головного бухгалтера - Калініченко Людмилу Миколаївну. Належне ведення бухгалтерії вказує на організованість і правильність фінансових розрахунків, що виступає основою для ефективного управління фінансами підприємства.

В'юн Володимир Васильович - керівник і підписант підприємства, що дозволяє йому здійснювати необхідні управлінські операції і приймати рішення, які впливають на розвиток та фінансовий стан кооперативу. Його участь у всіх етапах управління організацією підтверджує особисту відповідальність за результати діяльності кооперативу.

Засновники підприємства мають різні розміри внесків, що відображає індивідуальний підхід до участі в кооперативі, але більшість внесків зосереджена у одного з засновників, що має 95.7% акцій – такий розподіл, забезпечує значний вплив на рішення та стратегію розвитку кооперативу.

На момент реєстрації в реєстрі отримувачів субсидій Міністерства соціальної політики, організація вже мала певну стабільність у фінансуванні та розвитку, оскільки мала право отримувати бюджетні дотації.

Кооператив також активно займається діяльністю, що передбачає виробництво та продаж кормів для тварин, що наразі виступає важливим напрямком для аграрних підприємств, які мають великі обсяги тваринництва. Даний процес сприяє не лише розвитку власного виробництва, а й економічному зростанню та забезпеченню продовольчої безпеки на місцевому рівні. Завдяки своєму великому досвіду у різних галузях сільського господарства та торгівлі,

«Агрофірма Семенівська» демонструє стійкість у досягненні фінансових цілей і продовжує бути передовим гравцем у аграрному секторі Сумської області.

SWOT-аналіз діяльності Сільськогосподарського виробничого кооперативу (СВК) "Агрофірма Семенівська" дає змогу всебічно оцінити сильні та слабкі сторони організації, а також визначити основні можливості та загрози, що можуть вплинути на її розвиток. Завдяки такому аналізу ми виявимо основні фактори, які забезпечують стабільному функціонуванню кооперативу, а також ті, що потребують вдосконалення. (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1 - SWOT - аналіз діяльності СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Стабільне фінансове становище завдяки ефективному управлінню коштами.	1. Відсутність сучасних технологій у частині автоматизації процесів.
2. Досвідчений та висококваліфікований персонал.	2. Залежність від кліматичних умов для вирощування сільськогосподарських культур.
3. Розвинена інфраструктура для зберігання та транспортування продукції.	3. Обмежена ринкова експансія та відсутність масштабування.
4. Стійкі партнерські відносини з постачальниками та споживачами.	4. Висока конкуренція на ринку агропродукції.
5. Наявність власних земельних ресурсів, що забезпечує незалежність від оренди землі.	5. Застаріла техніка для обробітку та збору врожаю.
Можливості	Загрози
1. Вихід на нові ринки збуту завдяки розширенню агропродукції.	1. Нестабільність в економіці та змінність регулювання аграрного сектору.
2. Використання нових агротехнологій для збільшення врожайності.	2. Зростання витрат на енергоносії та виробничі ресурси.
3. Державні програми підтримки сільськогосподарських підприємств.	3. Негативний вплив змін клімату на врожаї.
4. Можливості для співпраці з міжнародними організаціями та інвесторами.	4. Коливання цін на сільськогосподарську продукцію на світових ринках.
5. Розширення асортименту продукції за рахунок впровадження нових сортів.	5. Проблеми з кадрами через міграцію та старіння населення в сільській місцевості.

Джерело: розроблена автором

Проведений аналіз сильних сторін СВК АФ «Семенівська» показує, що підприємство має чітко налагоджену фінансову систему, завдяки якій забезпечується стабільне економічне становище. Наявність досвідченого та висококваліфікованого персоналу виступає фактором для підтримки високих стандартів якості продукції та ефективності роботи підприємства. Розвинена інфраструктура для зберігання та транспортування продукції дозволяє забезпечити своєчасну доставку та збереження товарів у належних умовах, що потрібно для збереження конкурентоспроможності на ринку. Стійкі партнерські відносини з постачальниками та споживачами допомагають підтримувати стабільний обсяг замовлень і знижувати ризики для бізнесу, а наявність власних земельних ресурсів забезпечує кооперативу більшу незалежність від зовнішніх факторів.

Однак, є й слабкі сторони, які обмежують розвиток підприємства. Відсутність сучасних технологій для автоматизації виробничих процесів вважається суттєвим недоліком, оскільки це знижує ефективність і збільшує витрати. Залежність від кліматичних умов для вирощування сільськогосподарських культур створює певні ризики, адже зміни в погодних умовах впливають на кількість і якість врожаю. Обмежена ринкова експансія та відсутність масштабування також виступають суттєвими проблемами, оскільки підприємство не може реалізувати весь потенціал свого виробництва. Висока конкуренція на ринку агро продукції, додає складнощів в отриманні вигідних контрактів, а застаріла техніка для обробітку і збору врожаю потребує значних інвестицій в оновлення.

Можливості для розвитку кооперативу включають вихід на нові ринки збуту, що дозволить збільшити обсяг реалізації продукції і знайти нових клієнтів. Використання нових агротехнологій допоможе підвищити врожайність і знизити витрати, що допоможе зростанню прибутковості підприємства. Державні програми підтримки сільськогосподарських підприємств також можуть стати джерелом фінансування для реалізації нових проектів. Можливості для співпраці з міжнародними організаціями та інвесторами відкривають перспективи для

залучення додаткових ресурсів та технологій. Розширення асортименту продукції за рахунок впровадження нових сортів стане ще однією перспективною можливістю для збільшення конкурентоспроможності та задоволення попиту на ринку.

Водночас існують загрози, які негативно впливають на діяльність підприємства. Нестабільність в економіці та зміни в регулюванні аграрного сектору призводять до непередбачуваних змін у фінансовій ситуації кооперативу. Зростання витрат на енергоносії та виробничі ресурси здорожує виробничий процес і впливає на рентабельність. Негативний вплив змін клімату на врожаї теж виступає серйозною загрозою для сільськогосподарського бізнесу, оскільки навіть незначні зміни в погодних умовах знижують врожайність. Коливання цін на сільськогосподарську продукцію на світових ринках також створює додаткову невизначеність і ризики для прибутковості. Проблеми з кадрами через міграцію та старіння населення в сільській місцевості призводять до виникнення дефіциту робочої сили, що лиш ускладнює процеси виробництва.

Загалом, СВК "Агрофірма Семенівська" має потужний потенціал для розвитку, однак для досягнення максимальних результатів необхідно впроваджувати сучасні технології, розширювати ринки збуту та активно працювати над підвищенням ефективності використання ресурсів.

PAST-аналіз діяльності СВК АФ «Семенівська» дозволяє оцінити вплив політичних, економічних, соціальних і технологічних факторів на функціонування підприємства. Такий підхід забезпечує всебічний огляд зовнішнього середовища, яке формує умови для розвитку кооперативу, допомагаючи виявити ключові можливості та загрози. Аналіз таких чинників допомагає формуванню стратегії, яка враховує специфіку ринку та поточну динаміку змін.. (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - PAST-аналіз діяльності СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»

Політичні фактори (Political)	Економічні фактори (Economic)
1. Державна підтримка агропромислового комплексу через субсидії та дотації.	1. Стабільність валютного курсу та відносно низькі ставки за кредитами для агропідприємств.

Продовження таблиці 2.2

2. Законодавчі ініціативи, що стосуються захисту сільськогосподарських земель та екологічних стандартів.	2. Зростання витрат на енергоносії та сировину для виробництва.
3. Регулювання аграрної політики, яке впливає на умови ведення бізнесу в аграрному секторі.	3. Нерівномірний рівень інфляції, що призводить до змін у вартості сільськогосподарської продукції.
4. Вплив політичної стабільності в країні на доступ до міжнародних ринків.	4. Недостатня розвиненість фінансових інструментів для агросектора в Україні.
Соціальні фактори (Social)	Технологічні фактори (Technological)
1. Зростання попиту на екологічно чисту та органічну продукцію.	1. Впровадження нових агро технологій, які підвищують врожайність та знижують витрати.
2. Погіршення демографічної ситуації в сільській місцевості, що може призводити до дефіциту кваліфікованих кадрів.	2. Актуальність автоматизації сільськогосподарських процесів для підвищення ефективності.
3. Зміна потреб споживачів в аграрних товарах — зростаючий попит на здорове харчування та натуральну продукцію.	3. Розвиток цифрових технологій, таких як GPS-навігація та безпілотні технічні засоби для аграріїв.
4. Зростаюча роль екологічних стандартів у виробництві сільськогосподарської продукції.	4. Використання інноваційних методів для управління земельними ресурсами та зрошенням.

Джерело: розроблена автором

Результати PAST-аналізу показують, що політичні фактори відіграють вагомую роль у діяльності СВК АФ «Семенівська». Державна підтримка агропромислового комплексу через субсидії та дотації створює умови для фінансової стабільності підприємства. Законодавчі ініціативи щодо захисту сільськогосподарських земель та впровадження екологічних стандартів сприяють сталому розвитку, хоча водночас регулювання аграрної політики створює виклики через зміну умов ведення бізнесу. Політична стабільність у країні напряду впливає на доступ до міжнародних ринків, які потрібні для розширення збуту продукції.

Економічні фактори також мають суттєвий вплив на кооператив. Стабільність валютного курсу та відносно низькі ставки за кредитами позитивно

відображаються на фінансовому плануванні підприємства. Однак, зростання витрат на енергоносії та сировину для виробництва створює додаткові фінансові навантаження. Нерівномірний рівень інфляції впливає на вартість сільськогосподарської продукції, ускладнюючи прогнозування цін на ринку, а недостатня розвиненість фінансових інструментів для агросектору обмежує можливості підприємства щодо залучення додаткових ресурсів.

Соціальні фактори підкреслюють важливість врахування демографічних змін. Зростання попиту на екологічно чисту та органічну продукцію відкриває перспективи для розширення асортименту підприємства. Водночас погіршення демографічної ситуації в сільській місцевості призводить до дефіциту кваліфікованих кадрів. Зміна потреб споживачів у бік здорового харчування та натуральної продукції вимагає адаптації пропозиції, а зростаюча роль екологічних стандартів стає ключовою вимогою для виробництва.

Технологічні фактори пропонують нові можливості для підвищення ефективності. Впровадження нових агро технологій, збільшує рівень врожайності та оптимізації витрат. Актуальність автоматизації сільськогосподарських процесів допомагає підприємству відповідати сучасним вимогам ринку. Розвиток цифрових технологій, таких як GPS-навігація та безпілотні технічні засоби, дозволяє значно покращити управління земельними ресурсами та зрошенням.

Проведений PAST-аналіз демонструє, що СВК АФ «Семенівська» має значний потенціал для розвитку за умови ефективного використання можливостей, пов'язаних із технологічними інноваціями та зміною споживчих пріоритетів. Водночас підприємству необхідно адаптуватися до викликів, що виникають через економічні коливання, демографічні проблеми та специфіку аграрної політики. Стратегічне планування, засноване на результатах цього аналізу, дозволить забезпечити стабільність та конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі.

Організаційна структура СВК АФ «Семенівська» (рисунки 2.1) станом на 2024 рік представлена у вигляді чітко структурованої системи управління, яка забезпечує ефективний розподіл обов'язків та відповідальності між ключовими

підрозділами підприємства. Основу структури складає правління кооперативу, яке здійснює стратегічне керівництво та ухвалює найважливіші рішення щодо діяльності.

Ключовими елементами виступають виробничі підрозділи, відповідальні за вирощування, обробку та зберігання сільськогосподарської продукції, а також фінансово-економічна служба, яка забезпечує планування, облік і аналіз господарських операцій. Такий підхід дозволяє підприємству ефективно реагувати та досягати поставлених цілей.

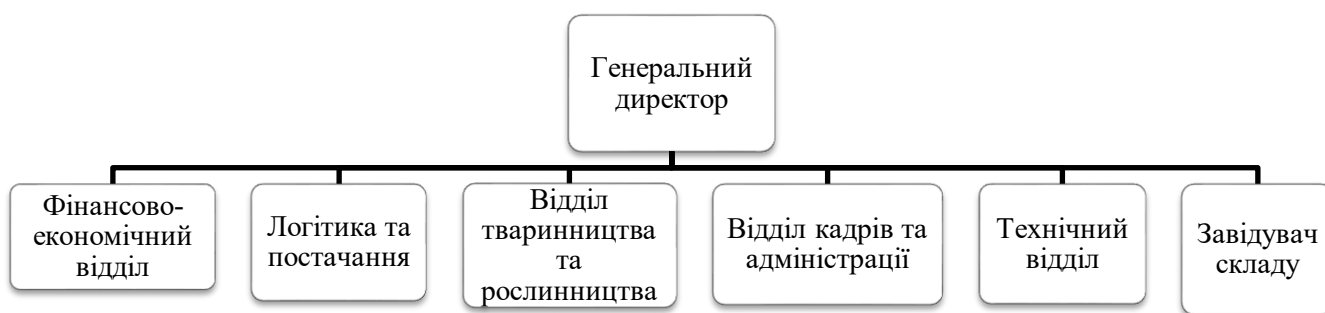

Рисунок 2.1 - Організаційна структура СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»

Джерело: розроблена автором за даними підприємства.

В організаційній структурі СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА» діє лінійна форма управління. Така структура передбачає чітке розподілення обов'язків і відповідальності між усіма рівнями організації, де кожен підлеглий звітує безпосередньо перед своїм керівником, що забезпечує високу керованість і контроль на кожному етапі виробничого процесу. Всі співробітники виконують конкретно визначені функції, що в результаті допомагає ефективному розподілу обов'язків і можливості швидкої адаптації до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства.

Генеральний директор займає центральне місце в управлінській ієрархії, оскільки вважається безпосереднім керівником всіх відділів та підрозділів. Його завдання включають стратегічне планування, прийняття важливих управлінських рішень та координацію діяльності всіх служб підприємства. Директор має

підпорядкованих заступників, які відповідають за різні напрямки діяльності компанії. Заступник директора підзвітний генеральному директору і займається безпосереднім управлінням оперативними питаннями та внутрішнім контролем. В його підпорядкуванні знаходяться декілька ключових відділів: фінансово-економічний відділ, відділи рослинництва, тваринництва, технічний відділ, відділ кадрів та адміністрації, логістика та постачання.

Фінансово-економічний відділ відповідає за управління фінансами та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Головний бухгалтер контролює всі бухгалтерські процеси, звітує перед заступником директора та допомагає розробляти бюджет підприємства. Від нього залежать бухгалтер, який веде облік і готує аналітичні звіти про стан фінансів підприємства. Всі вони мають прямий зв'язок із заступником директора, оскільки їхні звіти і аналітичні дані використовуються для прийняття важливих управлінських рішень на вищому рівні.

Завідувач відділом рослинництва відповідає за впровадження агро технологій, планування і контроль за вирощуванням сільськогосподарських культур. Від нього підпорядковані агрономи, які працюють на полях і відповідають за догляд за рослинами, оператори агротехніки, що управляють технікою для обробки земель, та трактористи, які здійснюють механізовані роботи. Всі ці працівники взаємодіють між собою для досягнення максимальних результатів у вирощуванні сільськогосподарської продукції, і кожен із них звітує перед завідувачем відділом рослинництва, який в свою чергу підпорядковується заступнику директора.

У відділі тваринництва, завідувач організовує і координує роботи на фермах, що включають догляд за тваринами, забезпечення їх кормами та проведення ветеринарних заходів. У підпорядкуванні завідувача працюють тваринники, які здійснюють щоденний догляд за тваринами, кормоводи, що відповідають за організацію правильного харчування, та ветеринар, який займається лікуванням тварин та профілактикою захворювань. Всі ці працівники

тісно співпрацюють, а завідувач відділом підпорядковується заступнику директора, звітуючи про стан виробництва.

Начальник технічного відділу займається керівництвом усіма технічними аспектами виробничого процесу, зокрема ремонтом та обслуговуванням техніки. Під його керівництвом працюють механіки, слюсарі, електрики, що забезпечують належну роботу техніки та інфраструктури підприємства. Дані працівники своєчасно виконують планові ремонти та обслуговування техніки, щоб запобігти простою в роботі відділів рослинництва та тваринництва. Всі вони звітують перед начальником технічного відділу, який відповідає заступнику директора.

Керівник відділу кадрів організовує процес набору, розподілу і навчання персоналу, а також займається питаннями мотивації працівників. У його підпорядкуванні працює спеціаліст по кадрам, який забезпечує виконання адміністративних завдань і ведення кадрового документообігу. Всі співробітники цього відділу працюють у тісному контакті з іншими відділами для забезпечення потреби в персоналі та управлінні кадрами.

Керівник відділу постачання займається забезпеченням підприємства усіма необхідними матеріалами, технікою та ресурсами для виробничих процесів. Йому підпорядковуються водії вантажних автомобілів. Співпраця між цими працівниками необхідна для ефективної доставки всіх товарів і матеріалів на виробничі майданчики та ферми підприємства.

До категорії «інші службовці» відносяться такі працівники, як завідувач складу, технічні працівники та допоміжний персонал, які займаються забезпеченням логістичних та допоміжних операцій.

Лінійна форма управління підприємством дозволяє чітко регламентувати функціональні обов'язки, спрощує процес ухвалення рішень та забезпечує налагоджені зв'язки між підрозділами. Взаємозалежність структурних елементів гарантує оперативність, ефективність і злагодженість у роботі всього підприємства та допомагає досягненню стратегічних цілей та збереженню стабільності на конкурентному ринку.

Далі було проаналізовано динаміку основних фінансових показників СВК АФ «Семенівська» за період 2021–2023 років. (таблиця 2.3) У динаміці відображено зміни, що відбулися внаслідок впливу зовнішніх економічних факторів, таких як інфляція, зміна цін на продукцію аграрного сектору, а також внутрішніх аспектів, в тому числі модернізацію виробничих процесів та оптимізацію витрат. Такий аналіз дозволяє оцінити результати управлінських рішень, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємства, а також виявити слабкі сторони, що потребують уваги для забезпечення стабільного розвитку в майбутньому.

Таблиця 2.3 - Динаміка основних фінансових показників СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА» за період 2021 - 2023 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2023р. від 2021р..
	2021	2022	2023	
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	60291	61438	83904	+23613
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	42387	43682	72824	+30437
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	17904	17756	11080	-6824
Чистий прибуток, тис.грн.	10582	10154	3750	-6832
Необоротні активи, тис.грн.	41707	40004	42786	+1079
Оборотні активи, тис.грн.	61433	80290	81472	+20039
Власний капітал, тис.грн.	98232	108387	112136	+13904
Поточні зобов'язання, тис.грн.	2160	3659	4274	+2114
Капітал, тис.грн.	103140	120294	124258	+21118
Чисельність працівників, осіб	129	118	120	-9
Фондовіддача, грн	2,00	3,00	3,23	1,23
Фондомісткість, грн	0,50	0,33	0,31	-0,19
Матеріаловіддача, грн	1,02	1,31	0,97	-0,05
Матеріаломісткість, грн	0,98	0,77	1,03	+0,05
Рентабельність підприємства, %	24,97	23,25	5,15	-19,82
Рентабельність продукції, %	0,70	0,71	0,86	+0,16

Джерело: розраховано автором за даними ф.1 «Баланс», ф.2 «Звіт про фінансові результати» підприємства

Чистий дохід від реалізації продукції демонструє позитивну динаміку. У 2023 році порівняно з 2021 роком дохід збільшився на 23613,00 тис. грн. Ця динаміка вказує на певне відновлення в операційній діяльності підприємства після початку війни, що стало можливим завдяки адаптації до нових економічних умов та пошуку альтернативних ринків збуту. Однак, собівартість реалізованої

продукції зросла значно більше, ніж дохід, що призвело до зниження валового прибутку. В 2023 році собівартість зросла на 30437,00 тис. грн, що зумовило значне скорочення валового прибутку. За ці роки валовий прибуток зменшився на 6824,00 тис. грн., що вказує на серйозні проблеми з управлінням витратами та ефективністю виробництва, що стало результатом зростання цін на сировину, енергоносії та інших складових витрат через вплив війни.

Чистий прибуток підприємства у 2023 році зазнав значного зниження на 6832,00 тис. грн., порівняно з 2021 роком. 2023 рік став критичним для фінансового результату через падіння економічної активності, високі витрати на забезпечення безпеки та функціонування в умовах війни.

Стосовно активів підприємства, було компенсовано зростанням у 2023 році на 1079,00 тис. грн. - це свідчить про певну стабільність у довгострокових інвестиціях. У 2023 році оборотні активи зросли на 20 039,00 тис. грн., що може свідчити про збільшення товарних запасів та коштів, які перебувають в обігу. Проте зростання витрат на їх утримання та обробку також стало чинником цього підвищення.

Сума власного капіталу підприємства зросла на 13904,00 тис. грн., у 2023 році порівняно з 2021 та вказує на стабільне зміцнення фінансової основи компанії, що було позитивним сигналом для інвесторів та кредиторів в умовах економічної невизначеності. Зростання власного капіталу також вказує на підтримку підприємства у складні часи.

Аналіз зобов'язань свідчить про те, що в 2023 році поточні зобов'язання підприємства зросли на 2114,00 тис. грн. Ця тенденція вказує на зростання фінансових зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами, що вимагає особливої уваги з боку керівництва в управлінні борговим навантаженням.

Щодо продуктивності праці, чисельність працівників підприємства скоротилася на 9. Такий результат, був пов'язаний з мобілізацією частини кадрів до збройних сил, а також із необхідністю додаткового персоналу для підтримки виробничих процесів в умовах нестабільності.

Зменшення фондівіддачі та збільшення фондомісткості свідчать про зниження ефективності використання основних фондів у виробничому процесі, що може бути викликане скороченням обсягів виробництва та високими витратами.

Показники рентабельності свідчать про серйозні фінансові труднощі підприємства. Рентабельність підприємства у 2023 році знизилася на 19,82 порівняно з 2021 роком, що виражено значним падінням. Водночас, рентабельність продукції зросла на 1,25%, що свідчить про позитивні зрушення в ефективності виробництва окремих видів продукції, незважаючи на загальне погіршення фінансових результатів.

Таблиця 2.4 - Динаміка показників фінансової стійкості СВК АФ «Семенівська» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відх. 2023 рік від 2021 рік +,-
Коефіцієнт фінансової автономії	0,95	0,90	0,90	-0,05
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,05	0,10	0,10	0,05
Коефіцієнт фінансового ризику	0,05	0,11	0,11	0,06
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,98	0,97	0,97	-0,01
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,03	0,07	0,06	0,04
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	0,04	0,06	0,05	0,02
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,02	0,03	0,03	0,01
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,14	0,13	0,13	-0,01
Коефіцієнт страхування власного капіталу	0,15	0,15	0,15	0,00
Коефіцієнт страхування зареєстрованого (пайового) капіталу	2,93	3,24	3,35	0,42
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,01	-0,02	0,00	-0,01
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	108,16	-60,41	278,06	169,90
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	76,28	-47,49	217,32	141,04
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,01	-0,01	0,00	0,00
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,42	0,52	0,51	0,09
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	27,30	22,68	21,02	-6,28
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,29	0,29	0,32	0,02
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,02	0,03	0,03	0,01

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Проведений аналіз динаміки показників фінансової стійкості СВК АФ «Семенівська» за 2021–2023 роки демонструє як позитивні, так і негативні тенденції у фінансовому стані підприємства. Коефіцієнт фінансової автономії знизився з 0,95 до 0,90, що свідчить про деяке зменшення залежності підприємства від власного капіталу у структурі фінансування. Одночасно зріс коефіцієнт концентрації позикового капіталу (з 0,05 до 0,10) та коефіцієнт фінансового ризику (з 0,05 до 0,11), що вказує на зростання обсягів залучення позикових ресурсів і, відповідно, збільшення фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансової стабільності залишився майже незмінним, знизившись лише на 0,01, що вказує на відносну стабільність підприємства у підтримці пропорцій між власним і позиковим капіталом. Зростання коефіцієнтів довгострокового залучення позикових коштів (з 0,03 до 0,06) та довгострокових зобов'язань і забезпечень (з 0,04 до 0,05) вказує на збільшення довгострокових фінансових зобов'язань.

Показники страхування бізнесу та страхування власного капіталу залишилися практично незмінними, що свідчить про стабільний рівень захищеності підприємства від фінансових ризиків. Однак значне зростання коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами (з 108,16% до 278,06%) і коефіцієнта забезпеченості запасів (з 76,28% до 217,32%) вказує на покращення здатності підприємства фінансувати свої оборотні активи власними ресурсами.

Водночас, коефіцієнт реальної вартості основних засобів знизився з 27,30% до 21,02%, що може свідчити про старіння основних засобів або зменшення їхнього використання у виробничій діяльності. Зростання коефіцієнта нагромадження амортизації з 0,29 до 0,32 підтверджує тенденцію до нагромадження зносу основних засобів. Позитивною динамікою є зростання коефіцієнта майна виробничого призначення з 0,42 до 0,51, що вказує на збільшення частки активів, які безпосередньо забезпечують виробничий процес.

У підсумку, фінансова стійкість СВК АФ «Семенівська» характеризується збільшенням залучення позикових коштів, що може бути як можливістю для

розширення, так і ризиком. Поліпшення забезпеченості оборотних активів власними ресурсами та стабільність інших ключових показників свідчать про позитивні зрушення, які однак супроводжуються певними викликами, пов'язаними з управлінням основними засобами та підвищенням фінансових ризиків.

Таблиця 2.5 - Класифікація активів СВК АФ «Семенівська» за 2021–2023 рр.

Класифікаційна ознака	Вид активів	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Відхилення +,- 2023 р. від 2021 р., тис. грн
Характер участі в господарському процесі та швидкість обороту	Необоротні (постійні) активи	41707	40064	42786	+1079
	Оборотні (мобільні) активи	61433	80299	81472	+20039
Форма функціонування	Матеріальні активи	96505	112128	115711	+19206
	Нематеріальні активи	-	-	30	30
	Фінансові активи	62	62	62	0
Чутливість до інфляційних процесів	Монетарні активи	8550	9202	9398	+848
	Немонетарні активи	94590	111092	114860	+20270
Рівень ліквідності	Високоліквідні активи	568	-1329	293	-275
	Середньоліквідні активи	7982	9202	9105	+1123
	Низьколіквідні активи	33618	41276	41804	+8186
	Важколіквідні активи	61598	71145	73056	+11458

Джерело: розраховано автором за даними ф.1 «Баланс».

Аналіз класифікації активів СВК «АФ Семенівська» за період з 2021 по 2023 рік дозволяє оцінити їх зміни та структурну динаміку з точки зору участі в економічних процесах, форм функціонування, чутливості до інфляції, рівня ліквідності. У розрізі необоротних активів та оборотних коштів ми бачимо, що за 3 роки необоротні активи збільшилися на 1079 тис. грн., що свідчить про збереження довгострокових інвестицій. Водночас ліквідні активи значно збільшилися на 20039 тисяч гривень, що свідчить про збільшену фінансову гнучкість і здатність швидко реагувати на зміни ринку.

Матеріальні активи, які складають основну частину активів, за аналізований період збільшилися на 19206 тис. грн., що свідчить про активний розвиток матеріально-технічної бази підприємства. Поява нематеріальних активів на суму 30000 гривень у 2023 році відображає прагнення компанії до інновацій та залучення інтелектуальних ресурсів. Фінансові активи залишилися на рівні 62 тисяч гривень, що свідчить про відсутність суттєвих змін у фінансових вкладеннях.

Фінансові активи збільшилися на 848 тис. грн., що свідчить про збереження фінансової стабільності в умовах інфляції. Негрошові активи збільшилися більш значно-на 20270 тис. грн., що свідчить про збільшення виробництва та запасів матеріалів. Така динаміка свідчить про те, що компанія адаптується до економічних викликів і підтримує рівень активів, необхідний для стабільної роботи.

Аналіз ліквідності активів показує зниження високоліквідних активів на 275 тисяч гривень, що вказує на можливі тимчасові труднощі підтримці достатнього рівня коштів. У той же час активи з середньою ліквідністю збільшилися на 1,123 тис. грн., а низьколіквідні активи збільшилися на 8,186 тис. грн., що вказує на розширення резервів. Неліквідні активи збільшилися на 11458 тис. грн., що свідчить про зростання довгострокових інвестицій. Крім того, горизонтальний і вертикальний аналіз боргу СПК"АФ Семенівська" в 2021-2023 роках дозволяє оцінити структуру джерела коштів і динаміку зміни складу боргу і капіталу (таблиця 2.5).

Аналіз заборгованості СВК АФ «Семенівська» за період з 2021 по 2023 рік дозволив вивчити динаміку та структуру джерел фінансування підприємства. Загальна вартість зобов'язань за досліджуваний період була збільшена на 21 118 тис. грн., що свідчить про розширення фінансової бази підприємства. У структурі капіталу, який займає домінуюче становище (більше 90% щорічно), основним елементом є додатковий капітал, частка якого стабільно становить близько 72-76% - це пов'язано з міцністю фінансової незалежності підприємства.

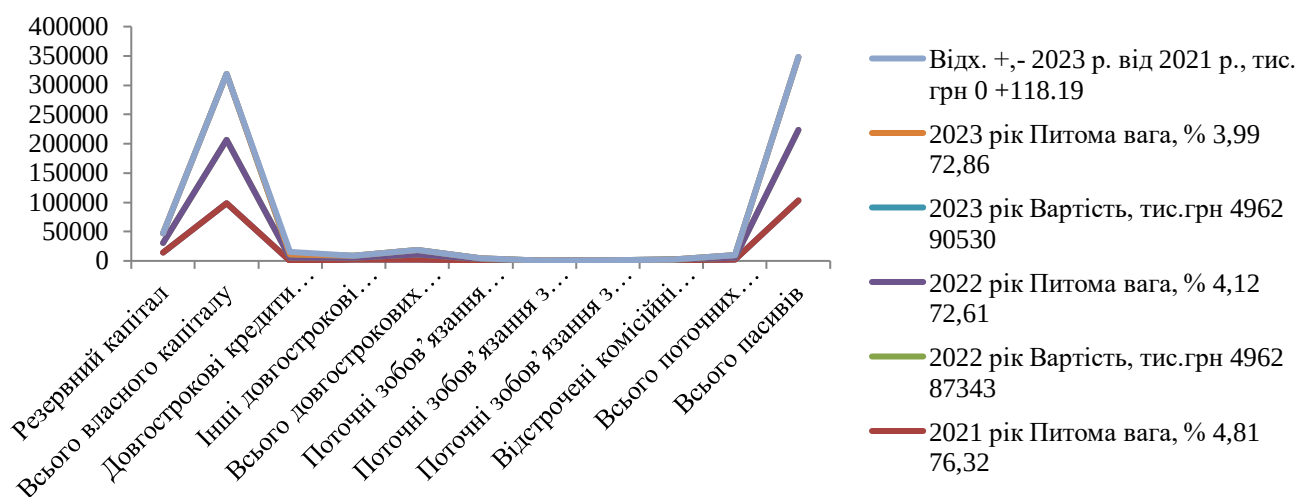

Рисунок 2.2. – Горизонтальний та вертикальний аналіз пасивів СВК АФ «Семенівська» за 2021–2023 рр.

Джерело: розраховано автором за даними ф.1 «Баланс».

Довгостроковий борг значно збільшився у 2022 році через привабливість банківських кредитів (5 500 тис. грн.). Це дозволило компанії інвестувати в розвиток. Однак у 2023 році цей показник незначно знизився до 5 100 тис. грн., що свідчить про часткове погашення боргу та підвищення фінансової стабільності. Інші довгострокові зобов'язання залишилися на колишньому рівні, що свідчить про стабільність структури боргу.

Поточні зобов'язання також збільшилися з 2021 року на 2,160 тис. грн. до 2023 року на 4,274 тис. грн. Основною складовою цієї категорії є мито на товари, роботи та послуги, яке за 3 роки збільшилося на 84 млн. грн. Незначне зниження заборгованості із заробітної плати та бюджетної заборгованості свідчить про ефективне управління короткостроковими платежами.

Вертикальний аналіз показав стабільну і домінуючу роль капіталу в структурі зобов'язань, що є позитивним знаком з точки зору фінансової стабільності. У той же час зростання довгострокових і поточних зобов'язань свідчить про прагнення компанії активно залучати зовнішні ресурси для забезпечення операційної та інвестиційної діяльності. В цілому структура боргу компанії свідчить про збалансоване і раціональне використання власних і позикових ресурсів.

2.2. Організація облікового супроводження розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства

Синтетичний облік розрахунків з покупцями - елемент облікової політики СВК АФ «Семенівська», оскільки забезпечує прозорість та контроль за рухом грошових коштів і зобов'язань, що виникають у процесі реалізації сільськогосподарської продукції. Для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємство застосовує сучасні облікові методики, що відповідають національним стандартам бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та вимогам внутрішнього облікового регламенту.

Облік розрахунків з покупцями ведеться на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Даний рахунок - активний, призначений для узагальнення інформації про стан дебіторської заборгованості за відвантажену продукцію, виконані роботи або надані послуги. На дебеті рахунку 36 відображається збільшення дебіторської заборгованості в результаті відвантаження продукції покупцям або виконання інших зобов'язань перед ними. Кредит рахунку 36 використовується для відображення погашення заборгованості покупцями, що може здійснюватися у формі грошових коштів, бартерних операцій чи інших видів розрахунків, зокрема, за рахунок взаємозаліків.

У СВК АФ «Семенівська» ведення обліку розрахунків з покупцями базується на ретельному документальному підтвердженні кожної операції. Основними документами, що підтверджують виникнення дебіторської заборгованості, вважаються договори купівлі-продажу, видаткові накладні, рахунки-фактури та акти виконаних робіт (у випадку надання послуг). Кожен із цих документів виконує свою функцію в процесі оформлення, обліку та контролю господарських операцій та забезпечує прозорість та юридичну обґрунтованість розрахунків з контрагентами. (таблиця 2.6)/

Забезпечення документальної бази розрахунків з покупцями в СВК АФ «Семенівська» потрібне для управління дебіторською заборгованістю.

Таблиця 2.6 - Характеристика основних документів, що підтверджують дебіторську заборгованість у СВК АФ «Семенівська»

Назва документа	Призначення	Основні реквізити	Етап використання
Договір купівлі-продажу	Фіксує умови постачання продукції, обсяги, строки оплати, права та обов'язки сторін	Реквізити сторін, предмет договору, ціна, строки виконання зобов'язань, підписи сторін	Укладення договору, початок співпраці
Видаткова накладна	Підтверджує факт передачі продукції від продавця до покупця	Дата, номер документа, найменування продукції, обсяги, сума, підписи сторін	Відвантаження продукції
Рахунок-фактура	Виставляється покупцю для оплати за продукцію; містить інформацію про кількість і вартість	Номер, дата, опис продукції, кількість, ціна за одиницю, загальна сума	Передоплата або післяплата за продукцію
Акт виконаних робіт	Використовується при наданні послуг, підтверджує факт їх надання і прийняття	Назва робіт, дата виконання, сума, підписи виконавця та замовника	Завершення послуги
Банківська виписка	Засвідчує факт перерахування коштів покупцем	Дата платежу, сума, призначення платежу, реквізити платника та отримувача	Погашення дебіторської заборгованості
Акт звірки розрахунків	Фіксує стан розрахунків між підприємством і покупцем; уточнює залишки заборгованості	Дата, реквізити сторін, залишки заборгованості на початок і кінець періоду, підписи сторін	Регулярна перевірка стану розрахунків

Джерело: розроблена автором

Використання таких документів, як договори купівлі-продажу, видаткові накладні, рахунки-фактури та інші, дозволяє підприємству створити чітку систему обліку, яка мінімізує ризики фінансових втрат та забезпечує юридичний захист. Ретельний контроль за оформленням та зберіганням облікових документів сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій та укріпленню взаємовідносин із контрагентами.

Типова кореспонденція з обліку розрахунків з покупцями та замовниками на СВК АФ «Семенівська» має наступний вигляд: (таблиця 2.7)

Таблиця 2.7 – Типова кореспонденція з обліку розрахунків з покупцями та замовниками на СВК АФ «Семенівська»

№	Назва господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Відвантажено продукцію на експорт	362	701
2	Відображено позитивну курсову різницю	362	714
3	Відображено дохід від реалізації товарів	361	702
4	Відвантажено продукцію покупцеві	361	701
5	Відвантажена партія товару покупцю і відображено дохід від реалізації	361	702
6	Отримано дохід від реалізації запасів	36	701
7	Відображено дохід від реалізації	36	70
8	Реалізовано продукцію	361	701
9	Суми, що надійшли від покупців за придбану раніше продукцію	301	361
10	Отримано на поточний рахунок кошти від покупців за реалізовані товари	311	361
11	Отримано на валютний рахунок кошти	314	361
12	Отримано короткостроковий вексель	341	361
13	Надійшло від покупця за продукцію	311	361
14	Списано за рахунок резерву сумнівних боргів заборгованість покупця	38	361

Джерело: розроблена автором

Фінансовий облік на підприємстві здійснюється на основі автоматизованої системи Інтерактивна – Бухгалтерія (таблиця 2.8), що базується на комплексному зборі та накопиченні даних первинних документів у реєстрах аналітичного та синтетичного обліку згідно з Положенням про організацію фінансового обліку та звітності в Україні. Записи в накопичувальних реєстрах здійснюються за відповідними показниками для управління та контролю фінансово-господарською діяльністю підприємства та підготовки фінансової звітності.

Використання автоматизованої системи Інтерактивна - Бухгалтерія на підприємстві СВК АФ «Семенівська» дозволяє оптимізувати фінансовий облік, зокрема розрахунки з покупцями і замовниками. Завдяки комплексному підходу до збору та обробки даних, система забезпечує прозорість облікових операцій, мінімізує ризики помилок і прискорює документообіг. Інтеграція з іншими підсистемами підприємства сприяє ефективному управлінню всіма аспектами господарської діяльності. Завдяки широким аналітичним можливостям та

функціям контролю дебіторської заборгованості, Інтерактивна - Бухгалтерія підтримує прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що сприяє фінансовій стабільності підприємства.

Таблиця 2.8 – Характеристика автоматизованої системи Інтерактивна – Бухгалтерія для обліку покупців і замовників на СВК АФ «Семенівська»

Функціонал системи Інтерактивної – Бухгалтерія	Опис можливостей	Переваги для обліку покупців і замовників
Ведення реєстрів покупців і замовників	Здійснює облік контрагентів із зазначенням їх реквізитів, умов договорів та історії співпраці	Швидкий доступ до інформації про контрагентів, оптимізація управління дебіторською заборгованістю
Автоматизація обробки первинних документів	Забезпечує автоматичне створення видаткових накладних, рахунків-фактур, актів виконаних робіт	Скорочення часу на оформлення документів, зменшення ризиків помилок
Контроль дебіторської заборгованості	Надає інструменти для моніторингу стану заборгованості за договорами та строками її погашення	Підвищення ефективності управління фінансовими потоками
Інтеграція з банківськими системами	Автоматичне оброблення банківських виписок і звірки платежів	Зменшення ручної роботи, оперативне оновлення інформації про стан розрахунків
Формування звітності	Створює звіти про реалізацію продукції, стан розрахунків із покупцями, динаміку фінансових показників	Підвищення прозорості обліку, спрощення підготовки внутрішньої та зовнішньої звітності
Планування та прогнозування	Включає функції аналізу платіжної дисципліни покупців і прогнозування руху коштів	Підтримка прийняття управлінських рішень
Інтеграція з іншими підсистемами	Зв'язок з модулями обліку витрат, складу, виробництва та закупівель	Забезпечення цілісності даних, підвищення загальної ефективності облікового процесу
Налаштування доступу та безпеки	Забезпечує диференційований доступ до даних залежно від посадових обов'язків користувачів	Захист конфіденційної інформації та контроль за доступом

Джерело: розроблена автором

В кінці кожного місяця дані про кредитний оборот з реєстрів аналітичного обліку автоматично переносяться в оборотно-сальдову відомість для розрахунку обороту за кожним рахунком. Організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками на СВК АФ «Семенівська» зображена на (рисунку 2.3)

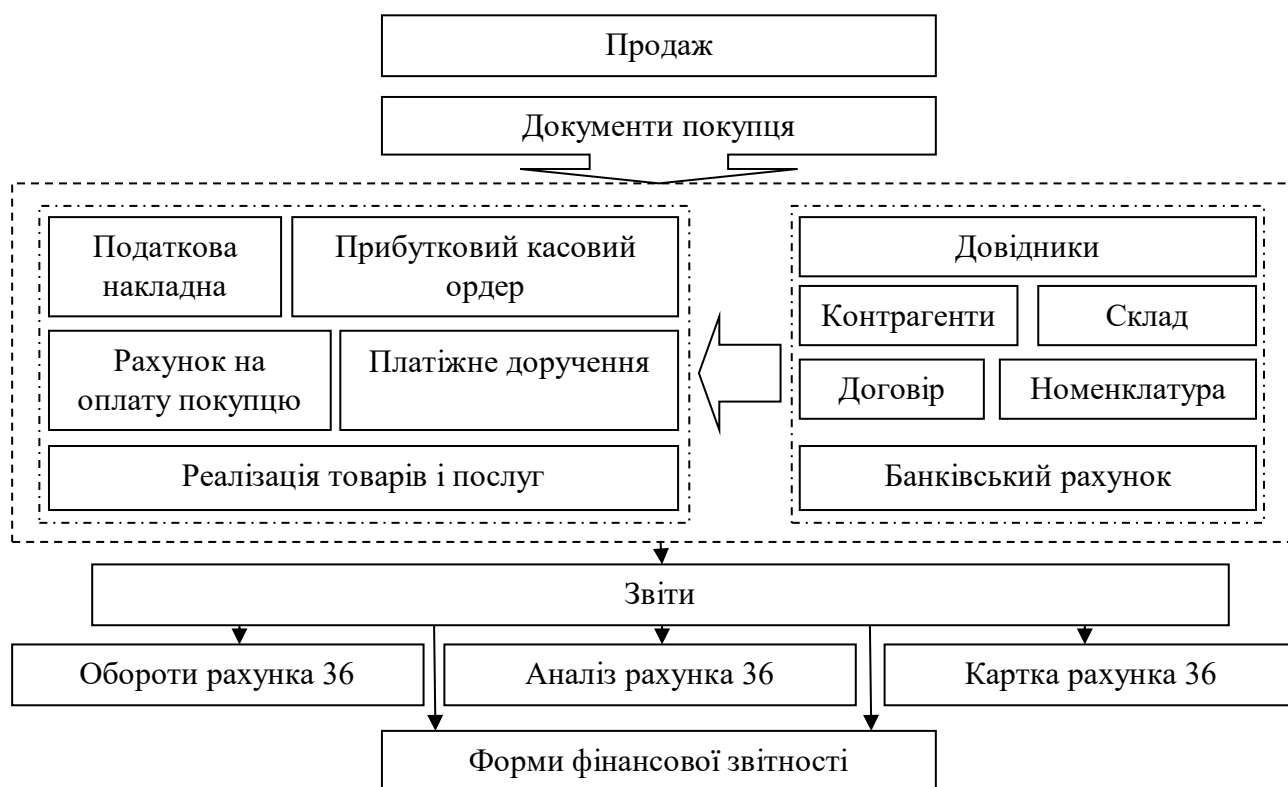

Рисунок 2.3 - Схема організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками на СВК АФ «Семенівська»

Джерело: розроблено автором за матеріалами підприємства

Отже, на СВК АФ «Семенівська» організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками відіграє ключову роль у систематизації інформації та забезпечує прозорість та чіткість даних про розрахункові операції з боргом на підприємстві. Тому керівництву компанії слід звернути особливу увагу на цей процес, оскільки, згідно з нашим дослідженням, у ньому присутні певні прогалини: недоліки у проектній частині замовлення з облікової політики, облік розрахунків з покупцями та замовниками, а також відсутність графіку робочого процесу.

Аналітичний облік (таблиця 2.9) ведеться в розрізі кожного покупця, що дозволяє чітко контролювати стан розрахунків, а також вчасно виявляти прострочену заборгованість. Для цього використовуються спеціальні регістри бухгалтерського обліку, такі як журнали-ордери або спеціалізоване бухгалтерське програмне забезпечення, яке автоматизує процес обліку та мінімізує ризик помилок.

Таблиця 2.9 - Аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками на СВК АФ «Семенівська»

Субрахунок	Назва субрахунку	Характеристика операцій	Особливості використання
3611	Розрахунки з постійними покупцями	Відображає операції з покупцями, що регулярно закупають продукцію підприємства	Контроль довгострокових взаємин, аналіз платіжної дисципліни
3612	Розрахунки з новими покупцями	Фіксує угоди з покупцями, які співпрацюють вперше або нерегулярно	Дозволяє моніторити ризики та оцінювати потенційну надійність нових контрагентів
3613	Розрахунки за експортними операціями	Урахування продажів продукції закордонним покупцям	Ведення операцій у валюті, врахування курсових різниць
3614	Розрахунки за внутрішньодержавними угодами	Облік розрахунків з контрагентами всередині країни	Полегшує аналіз регіональної структури збуту продукції
3615	Розрахунки з проблемними покупцями	Фіксує заборгованість покупців, які мають труднощі з виконанням платіжних зобов'язань	Сприяє формуванню резервів сумнівних боргів, дозволяє проводити своєчасні заходи з урегулювання
3616	Розрахунки за короткостроковими договорами	Облік взаємовідносин за угодами, строк яких не перевищує одного року	Забезпечує точність аналізу фінансових потоків у короткостроковій перспективі
3617	Розрахунки за довгостроковими договорами	Відображає угоди, розрахунки за якими виконуються протягом кількох років	Сприяє стратегічному плануванню та управлінню дебіторською заборгованістю
3618	Розрахунки за бартерними угодами	Урахування взаємозаліків без грошових розрахунків	Контроль виконання умов бартерних контрактів
3619	Розрахунки з покупцями за послуги	Облік розрахунків за надані підприємством послуги	Полегшує аналіз ефективності послуг, які доповнюють основну діяльність

Джерело: розроблена автором

Аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками у СВК АФ «Семенівська» базується на деталізації інформації за кожним контрагентом, що дозволяє чітко контролювати фінансові взаємовідносини. Використання

спеціальних субрахунків, таких як 3611–3620, сприяє глибокому аналізу кожного виду операцій, полегшує формування звітності та допомагає визначити напрями для поліпшення платіжної дисципліни. Такий підхід мінімізує ризики помилок, спрощує контроль заборгованості та підвищує прозорість фінансової діяльності підприємства.

Щомісяця під час закриття облікового періоду проводиться інвентаризація дебіторської заборгованості для перевірки її відповідності даним первинних документів - це дозволяє забезпечити достовірність облікових даних та своєчасно відобразити можливі зміни, у разі реструктуризації боргу чи списання безнадійної заборгованості відповідно до чинного законодавства.

Особливістю обліку в СВК АФ «Семенівська» виступає необхідність врахування специфіки сільськогосподарської діяльності, зокрема сезонності виробництва та продажів - це вимагає коректного планування і прогнозування дебіторської заборгованості з урахуванням строків оплати відвантаженої продукції, які нерідко залежать від врожайності та кон'юнктури ринку. Підприємство активно працює з постійними покупцями, що дозволяє застосовувати гнучкі умови оплати, такі як розстрочка чи відстрочка платежів.

Синтетичний облік розрахунків з покупцями тісно взаємопов'язаний з іншими розділами бухгалтерського обліку, зокрема з обліком доходів (рахунок 70 «Доходи від реалізації»), податковими зобов'язаннями (рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами») та фінансовими результатами (рахунок 79 «Фінансові результати»). Всі ці аспекти узгоджуються для формування коректної фінансової звітності підприємства, яка є основою для оцінки його фінансового стану та прийняття управлінських рішень.

Загалом, організація облікового супроводження розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві, зокрема на СВК АФ «Семенівська», є важливою складовою ефективного фінансового управління. Використання автоматизованих систем обліку та детальний аналітичний облік, що ведеться за кожним покупцем, дозволяє своєчасно виявляти заборгованість, контролювати платіжну дисципліну та знижувати ризики неплатежів. Така організація обліку

забезпечує точність фінансових даних, підвищує прозорість розрахунків і сприяє збереженню стабільності фінансового стану підприємства.

2.3. Особливості оподаткування та контроль розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві

Оподаткування відноситься до складу найважливіших і складних економічних сфер, яка безпосередньо впливає на функціонування держави та її економічну стабільність. Його історичне походження простежується ще з перших етапів утворення державних утворень, оскільки обов'язковий збір фінансових ресурсів від населення став необхідною умовою для забезпечення державного управління та виконання державних функцій.

Податки виступають невід'ємною складовою фінансової системи держави, оскільки вони є обов'язковими платежами, що сплачуються до державного бюджету через механізм перерозподілу національного доходу. Завдяки податковим надходженням, державна адміністрація має змогу ефективно виконувати свої функції, зокрема забезпечувати надання соціальних послуг, фінансування інфраструктурних проектів та підтримку економічної стабільності. Одним із основних видів податків, вважається податок на додану вартість (ПДВ), який є непрямим податком. Хоча його сплата лягає на покупця, процедура реєстрації та перерахування цього податку до бюджету здійснюється продавцем.

У СВК АФ «Семенівська» розрахунок податку на додану вартість (ПДВ) здійснюється на основі визначення доданої вартості товарів і послуг, що надаються підприємством. Додана вартість - економічний показник, що відображає суму, яку підприємство додає до вартості своїх товарів або послуг в процесі виробництва або реалізації. Вона складається з кількох складових, таких як рента, оренда, амортизація, заробітна плата та прибуток підприємства. Визначення цих елементів необхідно для точного обчислення ПДВ та відповідно для коректного обліку податкових зобов'язань підприємства перед державою. (таблиця 2.10)

Таблиця 2.10 - Опис складових доданої вартості, що враховуються при розрахунку ПДВ у СВК АФ «Семенівська»

Складова доданої вартості	Опис
Рента	Платежі за використання природних ресурсів або земельних ділянок для господарської діяльності підприємства.
Оренда	Витрати на оренду приміщень, обладнання, транспорту та інших активів, які використовуються в діяльності.
Амортизація	Витрати на знос основних засобів та нематеріальних активів протягом їхнього корисного терміну служби.
Заробітна плата	Виплати працівникам підприємства за виконану роботу, що входять до складу витрат на виробництво.
Прибуток	Чистий фінансовий результат діяльності підприємства, який визначається як різниця між доходами та витратами.

Джерело: розроблена автором

Додана вартість, що формується з таких елементів, як рента, оренда, амортизація, заробітна плата та прибуток, виступає основою для правильного обчислення ПДВ у СВК АФ «Семенівська». Врахування кожної з цих складових дозволяє підприємству точно визначати свої податкові зобов'язання та забезпечує ефективне управління фінансовими потоками - це також сприяє своєчасному виконанню податкових зобов'язань, що важливо для стабільного функціонування підприємства та дотримання вимог податкового законодавства.

Основою для визначення ПДВ є або фактична, або договірна ціна товару чи послуги, в залежності від ситуації, яка виникає на підприємстві. У разі, коли нормальна ціна перевищує фактичну більш ніж на 20%, то база оподаткування визначається за нормальною ціною. Ставка ПДВ, згідно з чинним Податковим кодексом України, на 2024 рік складає 20%. У рамках діяльності СВК АФ «Семенівська» розрахунок податкових зобов'язань, зокрема ПДВ, виступає важливим аспектом фінансового управління, оскільки він безпосередньо впливає на ліквідність і загальний фінансовий стан підприємства.

Розрахунок бази оподаткування ПДВ на підприємстві включає не лише вартість товарів та послуг, а й прибуток підприємства, а також суму інших податків і зборів, що впливають на остаточну суму податкового зобов'язання. Податкове зобов'язання визначається як загальна сума ПДВ, яка нараховується

платником податку за надані товари чи послуги протягом певного звітного періоду - це є ключовим елементом, що визначає обсяг податку, який підприємство повинно сплатити до державного бюджету.

Водночас елементом у системі оподаткування є податковий кредит, який являє собою суму ПДВ, сплачену платником податку за придбані товари чи послуги, що використовуються для здійснення господарської діяльності підприємства. Даний податковий кредит враховується при розрахунку загальної суми податку, яку підприємство може відшкодувати або повернути від державного бюджету. Якщо сума податкового зобов'язання перевищує суму податкового кредиту, підприємство зобов'язане сплатити різницю до бюджету. В іншому випадку, якщо податковий кредит перевищує зобов'язання, підприємство має право на отримання компенсації чи повернення коштів з державного бюджету.

Загалом, система ПДВ в СВК АФ «Семенівська» виступає інструментом не лише для забезпечення фінансування державних витрат, а й для ефективного управління фінансами підприємства. Правильне визначення бази оподаткування, своєчасне сплатування податкових зобов'язань і використання податкового кредиту сприяють збереженню стабільності фінансової системи підприємства, що в свою чергу дозволяє оптимізувати витрати та покращити економічні показники діяльності.

Інструкція щодо застосування Плану рахунків у бухгалтерському обліку ПДВ на СВК АФ «Семенівська» передбачає використання рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами», на якому розподіляються такі субрахунки: 641 «Розрахунки за податками», 643 «Податкові зобов'язання» і 644 «Податковий кредит». Варто зазначити, що всі операції та дані, які стосуються обліку податків, будуть відображені лише після того, як буде документально підтверджено факт виникнення податкового кредиту або зобов'язання - це дозволяє уникнути помилок і забезпечує точність фінансової звітності.

У СВК АФ «Семенівська» механізм повернення ПДВ (табл. 2.11) виступає елементом фінансового управління, що забезпечує стабільність і оптимізацію

грошових потоків підприємства. Процес повернення ПДВ здійснюється через електронну систему адміністрування, що дає змогу подавати заявки на повернення податку в порядку їх черговості та дозволяє підприємству ефективно контролювати всі етапи повернення ПДВ та зберігати чітку послідовність операцій. Зокрема, податковий кредит може формуватися тільки за умови належного оформлення податкових накладних, які підтверджують факт придбання товарів чи послуг - це дає змогу скористатися сплаченим податком для подальших виробничих або комерційних потреб підприємства.

Таблиця 2.11 - Механізм повернення ПДВ у СВК АФ «Семенівська»

Крок	Опис	Важливість
1. Подання заявок на повернення ПДВ	Підприємство подає заявки через електронну систему адміністрування ПДВ, дотримуючись черговості.	Забезпечує послідовність і контроль за поверненням податку, що знижує ризик помилок.
2. Оформлення податкових накладних	Податковий кредит виникає тільки при належному оформленні податкових накладних, що підтверджують придбання товарів або послуг.	Необхідність правильного оформлення накладних для можливості використання податкового кредиту.
3. Повернення ПДВ	Після підтвердження правильності оформлення накладних відбувається повернення ПДВ.	Забезпечує ефективне повернення податку, що дає можливість підприємству використовувати кошти для виробничих чи комерційних потреб.
4. Контроль за поданими заявками	Усі заявки на повернення ПДВ перевіряються на відповідність законодавству та наявність необхідних документів.	Знижує ризик помилок та податкових порушень, підвищує прозорість і ефективність процесу.

Джерело: розроблена автором

Механізм повернення ПДВ на СВК АФ «Семенівська» через електронну систему адміністрування виступає інструментом для забезпечення ефективного фінансового обліку та належного виконання податкових зобов'язань. Чітка послідовність у поданні заявок на повернення податку, а також правильне оформлення податкових накладних забезпечують своєчасне та безпомилкове повернення ПДВ - це дозволяє підприємству оптимізувати фінансові потоки, знижує ризики та забезпечує можливість використання податкових коштів для подальшої діяльності підприємства.

Що стосується організації операцій з постачання товарів чи послуг на СВК АФ «Семенівська», то для регулярних або безперервних операцій передбачено використання зведених податкових накладних - це суттєво спрощує процедуру складання податкових документів та підвищує їх ефективність і зручність для підприємства. Використання зведених накладних дозволяє уникнути зайвих витрат часу та ресурсів на підготовку кожного документа окремо, а також зменшує ймовірність помилок. При здійсненні спільної діяльності, що включає використання нерухомості, податкові накладні формуються розпорядником майна - це суб'єкт, який несе відповідальність за ведення обліку таких операцій і за сплату ПДВ у межах цієї діяльності.

У випадку надання послуг нерезидентами, що здійснюються на митній території України, рахунок-фактура з ПДВ оплачується покупцем, який зареєстрований як платник податку в Україні. Така схема забезпечує виконання вимог законодавства і гарантує, що підприємство правильно виконує свої податкові зобов'язання.

Процес повернення ПДВ на СВК АФ «Семенівська» організовано таким чином, що повернення податку здійснюється відповідно до поданих заявок і в хронологічній послідовності через електронну систему адміністрування ПДВ. Такий процес не лише спрощує управлінські процеси, але й дозволяє підприємству вести ефективний фінансовий облік, що виступає необхідною умовою для забезпечення фінансової стабільності і розвитку. Що стосується документальних підстав для відображення господарських операцій у бухгалтерії, то в обліку використовуються «товарні» документи, які включають накладні, рахунки, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт та інші. Дані документи слугують основою для формування звітності і підтверджують правомірність здійснених фінансових операцій. Без наявності належно оформлених документів не можна правильно відобразити операції в бухгалтерському обліку, що призводить до порушень податкового законодавства.

Усі ці етапи обліку та адміністрування ПДВ на СВК АФ «Семенівська» забезпечують правильне та своєчасне виконання податкових зобов'язань і дозволяють ефективно керувати фінансами підприємства.

Податкова накладна - документ для нарахування податкових зобов'язань з ПДВ під час здійснення постачання товарів, робіт чи послуг від продавця, який є платником цього податку (у даному випадку, СВК АФ «Семенівська»). Документ також виступає підтвердженням для покупця-платника ПДВ щодо права на включення витрат, пов'язаних з оплатою ПДВ, до податкового кредиту. Таким чином, податкова накладна не є ізольованим або окремим документом, а є частиною загальної системи документів, що підтверджують здійснення господарських операцій підприємства, таких як накладні, рахунки-фактури або акти виконаних робіт.

Всі податкові накладні реєструються в єдиному реєстрі податкових накладних відповідно до затвердженої форми, яка діє на момент реєстрації. Підтвердженням для продавця про успішну реєстрацію накладної є квитанція в електронному вигляді, яка надсилається продавцю протягом операційного дня і служить підтвердженням того, що його накладна була зареєстрована в реєстрі. Як продавець, так і покупець можуть надіслати запит до відповідного реєстру для отримання інформації про реєстрацію податкової накладної.

Процес реєстрації податкових накладних в електронному вигляді для СВК АФ «Семенівська» здійснюється відповідно до вимог податкового законодавства. Податкова накладна складається та реєструється у єдиному реєстрі податкових накладних не пізніше встановленого терміну. Термін реєстрації залежить від дати складання накладної: якщо накладна складається в період з 1 по 15 число місяця, то її реєстрація повинна бути завершена не пізніше останнього дня цього місяця; якщо ж накладна складається в період з 16 числа до кінця місяця, то реєстрація повинна відбутися до 15 числа наступного місяця. Така процедура, дозволяє своєчасно відобразити податкові зобов'язання та податковий кредит у фінансових документах підприємства та забезпечити правильність обліку податку на додану вартість у всіх податкових звітах.

Контроль розрахунків з покупцями - складова фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства СВК АФ «Семенівська». Він полягає в організації системи перевірок та моніторингу всіх фінансових операцій, які виникають в процесі здійснення продажу товарів, робіт та послуг покупцям, і забезпечує своєчасність та точність здійснення розрахунків, а також ефективне управління грошовими потоками підприємства.

Перший етап контролю полягає у формуванні та веденні обліку всіх дебіторських заборгованостей, що виникають в результаті продажу сільськогосподарської продукції або надання послуг. Для цього на підприємстві ведеться відповідний облік заборгованості, що дозволяє відслідковувати заборгованість кожного покупця за певний період - це дозволяє своєчасно виявляти можливі затримки платежів і вжити необхідних заходів для їх погашення.

Процес контролю розрахунків з покупцями на СВК АФ «Семенівська» включає декілька ключових етапів. Перш за все, це відображення усіх операцій на рахунках бухгалтерського обліку. У цьому контексті важливо правильно застосовувати План рахунків, відповідно до якого розрахунки з покупцями можуть бути відображені на спеціальних рахунках, таких як «Розрахунки з покупцями та замовниками» та інші рахунки дебіторської заборгованості - це забезпечує правильність обліку і своєчасне виявлення будь-яких невідповідностей у фінансових звітах.

Наступним етапом виступає регулярна перевірка і контроль наявності актуальних даних про оплату рахунків. Кожен платіж покупця повинен бути своєчасно зафіксований і відображений в бухгалтерії, що дозволяє точно визначити залишки на рахунках дебіторської заборгованості і відповідно вжити заходів для погашення заборгованості, а також включає в себе відслідковування всіх звітних періодів, для яких складаються податкові та фінансові звіти. Потрібно дотримуватися чіткої системи записів усіх платежів і проводок.

Важливим моментом в організації контролю є своєчасне виявлення та реагування на заборгованість покупців - це включає в себе моніторинг строків

погашення боргів і здійснення регулярних перевірок дебіторської заборгованості за допомогою бухгалтерських документів, таких як рахунки-фактури, акти виконаних робіт і товарні накладні. Коли виявляється прострочена заборгованість, підприємство повинно вжити відповідних заходів для її стягнення, що включає нагадування покупцю, укладення додаткових угод та використання правових механізмів для стягнення боргів.

Контроль також передбачає регулярне складання аналізу дебіторської заборгованості та її структури, що дозволяє визначити основні ризики і зробити прогнози для подальшої роботи з покупцями та дозволяє підприємству оперативно коригувати свою стратегію продажів і розрахунків, оптимізувати умови кредитування покупців та визначати найкращі методи управління фінансовими потоками.

Зокрема, підприємство застосовує систему кредитних ліній та відтермінованих платежів, що дозволяє покупцям сплачувати за продукцію з певним строком, але при цьому важливо ретельно контролювати ці терміни, щоб уникнути виникнення непогашених боргів. Для цього на СВК АФ «Семенівська» розроблені спеціальні регламенти щодо надання кредиту покупцям, а також обов'язкові процедури для перевірки платоспроможності потенційних клієнтів.

У результаті ретельного контролю розрахунків з покупцями, підприємство забезпечує не лише своєчасні надходження коштів, але й знижує ризики фінансових втрат, покращує взаємовідносини з покупцями, створюючи ефективну систему управління дебіторською заборгованістю. Важливо також відзначити, що зважене управління цими процесами дозволяє СВК АФ «Семенівська» зберігати стабільність у фінансових потоках і досягати успіху в своїй господарській діяльності.

Тож, особливості оподаткування та контроль розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві СВК АФ «Семенівська», виступають критичними аспектами для забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління підприємством. Правильне адміністрування податку на додану вартість (ПДВ), своєчасне оформлення податкових накладних та ефективний

моніторинг дебіторської заборгованості дозволяють оптимізувати грошові потоки і знизити фінансові ризики. Завдяки чіткому контролю розрахунків з покупцями, підприємство може зберігати ліквідність, уникати прострочених заборгованостей і забезпечувати стабільність своєї фінансової діяльності, що в свою чергу допомагає його сталому розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення система внутрішнього контролю розрахунків з покупцями

Контроль за правильністю оформлення договорів із покупцями необхідний для забезпечення стабільності та ефективності фінансово-господарської діяльності СВК АФ «Семенівська». Правильно укладені договори мінімізують ризики для підприємства, підвищують рівень довіри з боку покупців і гарантують виконання умов співпраці. Враховуючи зростаючий обсяг операцій і потребу в чіткому регламентуванні умов постачання, актуальним є впровадження комплексного підходу до перевірки договорів. Для досягнення цієї мети необхідно впровадити низку удосконалень, які охоплюють юридичний, фінансовий та організаційний аспекти. (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1 - Контроль за правильністю оформлення договорів з покупцями

№	Аспект	Опис
1	Підписання договору	Перевірка, чи правильно підписано договір відповідальними особами.
2	Умови постачання	Визначення умов постачання товару та його оплати.
3	Дати виконання	Встановлення чітких строків виконання зобов'язань з боку покупця.
4	Визначення сум і цін	Контроль за правильністю ціноутворення в контракті.
5	Погодження змін	Процедура внесення змін та доповнень до договору.
6	Визначення валюти розрахунків	Перевірка правильності вибору валюти для розрахунків з покупцями.
7	Підтвердження згоди	Наявність підписів обох сторін на договорах.
8	Умови повернення товарів	Уточнення можливості повернення товару та умов для покупців.

Продовження таблиці 3.1

9	Встановлення штрафів та санкцій	Визначення умов штрафних санкцій за порушення договору.
10	Підтвердження попередньої оплати	Перевірка підтвердження передоплати.
11	Визначення відповідальних осіб	Призначення осіб, відповідальних за виконання умов договору.
12	Юридична перевірка документів	Перевірка юридичної точності угод перед їх підписанням.
13	Визначення обсягів постачання	Деталізація обсягів товарів, які підлягають поставці за договором.
14	Аудит змін до договору	Регулярна перевірка змін до укладених угод.
15	Строки доставки	Чітке визначення строків доставки товару покупцеві.

Джерело: розроблена автором

Впровадження удосконалень контролю за оформленням договорів із покупцями на СВК АФ «Семенівська» дозволить значно знизити ризики, пов'язані з невиконанням контрактних зобов'язань, і сприятиме покращенню організації договірної роботи. Зокрема, комплексний аналіз договорів із дотриманням 15 ключових аспектів забезпечить юридичну точність і чіткість регулювання відносин між сторонами. На впровадження цих змін необхідно передбачити інвестиції. Очікується, що реалізація цих заходів протягом трьох місяців дозволить скоротити кількість помилок у договорах на 25% і збільшить швидкість їх підготовки на 30%.

Контроль за формуванням рахунків-фактур теж потрібний для ефективного управління фінансами на підприємстві СВК АФ «Семенівська». Правильність оформлення цих документів забезпечує дотримання законодавчих вимог, мінімізує ризик фінансових втрат і сприяє формуванню прозорих відносин із покупцями. Оскільки рахунки-фактури виступають основою для розрахунків із контрагентами, необхідно впровадити комплекс заходів, спрямованих на автоматизацію та посилення контролю, що гарантуватиме зниження кількості помилок у документації. (таблиця 3.2)

Таблиця 3.2 - Контроль за формуванням рахунків-фактур на СВК АФ «Семенівська»

№	Аспект	Опис
1	Правильність реквізитів	Перевірка правильності зазначення реквізитів покупця і продавця.

Продовження таблиці 3.2

2	Оформлення податкових накладних	Перевірка правильності складання ПДВ накладних відповідно до закону.
3	Зазначення суми податку	Визначення правильної суми ПДВ, що підлягає до сплати.
4	Правильність відображення товарів	Перевірка правильності найменувань товарів і послуг.
5	Дати складання рахунку	Контроль за дотриманням термінів видачі рахунків-фактур.
6	Відповідність умовам договору	Перевірка, чи відповідають рахунки умовам договору з покупцем.
7	Перевірка розміру знижок	Визначення правильності застосування знижок.
8	Внесення коригувальних документів	Контроль за внесенням коригувальних накладних.
9	Перевірка на відповідність законодавству	Перевірка відповідності рахунку законодавчим вимогам.
10	Наявність підписів	Перевірка наявності підписів відповідальних осіб.
11	Перевірка товарно-транспортних накладних	Визначення відповідності рахунків товарно-транспортним накладним.
12	Оформлення актів виконаних робіт	Перевірка правильності оформлення актів виконаних робіт та послуг.
13	Відображення даних в бухгалтерії	Своєчасне відображення рахунків-фактур у бухгалтерії.
14	Оформлення рахунків на повернення	Перевірка оформлення рахунків на повернення товарів чи коштів.
15	Підтвердження отримання товарів	Перевірка підтвердження покупцем отримання товарів за рахунками.

Джерело: розроблена автором

Удосконалення системи контролю за формуванням рахунків-фактур на СВК АФ «Семенівська» потребує комплексного підходу, в тому числі автоматизацію процесів, навчання персоналу та розробку стандартних процедур перевірки. На впровадження запропонованих змін необхідно передбачити бюджет у розмірі 120 000 грн. Основні витрати розподіляються наступним чином: придбання програмного забезпечення для автоматизації складання та перевірки рахунків-фактур (60 000 грн), навчання персоналу щодо використання нового ПЗ і оновлених стандартів (25 000 грн), залучення фахівців для юридичного аудиту та налаштування процесів (20 000 грн), а також розробка внутрішніх регламентів і контрольних листів для перевірки рахунків (15 000 грн).

Очікується, що після впровадження цих змін кількість помилок у рахунках-фактурах зменшиться на 40%, а швидкість їх формування збільшиться на 35%. Підприємство зможе скоротити середній час виправлення помилок із 3 днів до 1 дня, що зменшить ризики фінансових затримок і штрафів - це значно підвищить ефективність управління взаєморозрахунками з покупцями та допоможе зміцненню ділової репутації підприємства та покращенню фінансових результатів.

Контроль за дебіторською заборгованістю є важливим елементом фінансового управління на підприємстві СВК АФ «Семенівська», оскільки ефективність цього процесу безпосередньо впливає на ліквідність і платоспроможність компанії. Врахувавши значний обсяг взаєморозрахунків із покупцями, підприємству необхідно забезпечити чітке відстеження стану заборгованості, аналіз причин її виникнення, а також своєчасне погашення. Удосконалення системи контролю дозволить зменшити ризики виникнення прострочених платежів і забезпечити стабільний грошовий потік. (таблиця 3.3)

Таблиця 3.3 - Контроль за дебіторською заборгованістю на СВК АФ «Семенівська»

№	Аспект	Опис
1	Моніторинг заборгованості	Перевірка поточного стану дебіторської заборгованості.
2	Розподіл заборгованості по термінах	Сортування заборгованості за строками погашення.
3	Перевірка контрактних зобов'язань	Аналіз зобов'язань за умовами контракту з покупцями.
4	Регулярне оновлення даних	Оновлення інформації про заборгованість кожного покупця.
5	Контроль прострочених платежів	Моніторинг прострочених платежів та встановлення причин затримок.
6	Визначення вищих рівнів заборгованості	Аналіз великих і критичних дебіторських заборгованостей.
7	Перевірка умов оплати	Аналіз встановлених умов оплати по договорам.
8	Розгляд пропозицій для стягнення	Обговорення варіантів вирішення питань з простроченою заборгованістю.
9	Спілкування з покупцями	Контроль за веденням комунікацій з покупцями для врегулювання заборгованості.
10	Оцінка кредитного ризику	Оцінка платоспроможності покупців і можливих ризиків.
11	Визначення можливості реструктуризації	Оцінка можливості реструктуризації заборгованості.

Продовження таблиці 3.3

12	Погашення заборгованості	Складання плану погашення заборгованості з покупцями.
13	Застосування штрафів за порушення	Контроль за застосуванням штрафів до покупців за прострочення платежів.
14	Ведення бухгалтерського обліку	Оформлення документів для зарахування платежів на рахунки підприємства.
15	Використання факторингу	Оцінка можливості застосування факторингових послуг для погашення заборгованості.

Джерело: розроблена автором

Для вдосконалення системи контролю за дебіторською заборгованістю на СВК АФ «Семенівська» необхідно впровадити низку заходів, включаючи розробку автоматизованої системи моніторингу, проведення навчання персоналу та оптимізацію процесів взаємодії з покупцями. На реалізацію цих заходів потрібен бюджет. Основні статті витрат включають:

- закупівлю програмного забезпечення для автоматизованого обліку та моніторингу дебіторської заборгованості,
- навчання співробітників роботі з новими інструментами,
- розробку стандартів і регламентів роботи з заборгованістю,
- залучення зовнішніх експертів для оцінки кредитного ризику та підготовки рішень для складних випадків.

Очікується, що після впровадження цих заходів частка простроченої дебіторської заборгованості зменшиться на 35%, а загальний час на аналіз і врегулювання заборгованості скоротиться на 40%. Крім того, автоматизація дозволить підвищити точність бухгалтерського обліку та забезпечити своєчасність прийняття управлінських рішень. У результаті підприємство зможе покращити ліквідність, зменшити фінансові ризики та підвищити ефективність взаємодії з покупцями.

Контроль за поверненнями товарів і товарними претензіями є важливим елементом управління операційною діяльністю СВК АФ «Семенівська». Ефективне управління цими процесами дозволяє мінімізувати фінансові втрати, підтримувати високий рівень обслуговування клієнтів і вдосконалювати виробничі та логістичні процеси. Забезпечення чіткої процедури повернень і

роботи з претензіями сприятиме підвищенню лояльності покупців, зменшенню частки дефектної продукції та покращенню показників прибутковості підприємства. (таблиця 3.4)

Таблиця 3.4 - Контроль за поверненнями товарів і товарними претензіями

№	Аспект	Опис
1	Визначення умов повернення	Опис процедур і правил повернення товару покупцем.
2	Оформлення актів повернення	Перевірка правильності оформлення актів повернення товарів.
3	Оцінка причин повернення	Аналіз причин повернення товару для коригування виробничого процесу.
4	Визначення відповідальності	Визначення сторін, які відповідають за повернення товару.
5	Ведення реєстру повернень	Ведення реєстру всіх повернутих товарів для аналізу.
6	Аналіз товарних претензій	Оцінка і обробка товарних претензій від покупців.
7	Визначення вартості поверненого товару	Оцінка вартості товару, що повертається.
8	Облік повернутих товарів	Ведення обліку повернутих товарів у складському обліку.
9	Сплата ПДВ на повернення товарів	Визначення необхідності коригування ПДВ на повернуті товари.
10	Умови повернення по договору	Контроль за дотриманням умов повернення товару згідно з договором.
11	Зміна умов постачання	Оцінка змін в умовах постачання, якщо товари повертаються через дефекти.
12	Виправлення документів	Перевірка наявності виправлених рахунків та накладних у разі повернення товару.
13	Визначення кредитів на повернення	Оцінка наявності кредитів для покупця за повернуті товари.
14	Облік фінансових втрат	Оцінка фінансових втрат через повернення товарів та визначення їх впливу на прибуток.
15	Участь аудиту	Залучення аудиторів для перевірки процедур повернення товарів.

Джерело: розроблена автором

Впровадження системи контролю за поверненнями товарів і товарними претензіями на СВК АФ «Семенівська» потребує розробки автоматизованих механізмів обліку, аналізу причин повернення та вдосконалення внутрішніх процедур.

Основні статті витрат включають:

- закупівлю та впровадження програмного забезпечення для ведення реєстру повернень та аналізу претензій;
- навчання співробітників роботі з новими інструментами та розробленими процедурами;

- розробку та впровадження стандартів і регламентів для роботи з поверненнями та претензіями;
- залучення аудиторів для перевірки та оптимізації процедур повернення;
- проведення комунікаційної кампанії серед покупців для роз'яснення умов повернення та обробки претензій.

Очікується, що після впровадження цих заходів частка неврегульованих товарних претензій зменшиться на 50%, а час на обробку повернення скоротиться на 40% - це сприятиме зменшенню фінансових втрат на 15%. Вдосконалення процесів дозволить оперативно виявляти системні дефекти у продукції, що забезпечить якісні зміни у виробництві та підвищить задоволеність клієнтів.

Ефективний контроль за правильністю нарахування знижок і бонусів є важливим чинником оптимізації комерційної діяльності СВК АФ «Семенівська». Система знижок і бонусних програм дозволяє не лише залучити нових покупців, а й утримати постійних клієнтів, водночас забезпечуючи стабільний прибуток. Однак, недотримання правил надання знижок або помилки в їх розрахунках можуть призвести до значних фінансових втрат, тому впровадження сучасних механізмів контролю будуть необхідними для забезпечення ефективності цих процесів.

Таблиця 3.5 - Контроль за правильністю нарахування знижок і бонусів на СВК АФ «Семенівська»

№	Аспект	Опис
1	Перевірка умов надання знижок	Контроль за відповідністю наданих знижок умовам договору.
2	Аналіз впливу знижок на прибуток	Оцінка впливу наданих знижок на фінансовий результат підприємства.
3	Застосування бонусних програм	Оцінка ефективності використання бонусних програм для покупців.
4	Ведення обліку знижок	Контроль за обліком наданих знижок і бонусів.
5	Розрахунок знижок	Перевірка правильності розрахунку знижок при складанні рахунків.
6	Облік знижок на різні категорії товарів	Оцінка знижок по різних категоріях товарів.
7	Визначення максимального розміру знижок	Контроль за дотриманням лімітів на знижки відповідно до політики підприємства.

Продовження таблиці 3.5

8	Програмне забезпечення для обліку	Використання спеціалізованого програмного забезпечення для нарахування знижок.
9	Оцінка ефективності акцій	Оцінка ефективності рекламних акцій, що передбачають надання знижок.
10	Підтвердження знижок покупцем	Підтвердження покупцями отримання знижок.
11	Визначення знижок за результатами обсягів закупівель	Нарахування знижок на основі обсягів закупівель.
12	Контроль за змінами в політиці знижок	Оцінка змін у політиці знижок і їх вплив на підприємство.
13	Використання сезонних знижок	Оцінка доцільності застосування сезонних знижок.
14	Розрахунок вартості бонусів	Визначення вартості бонусних нарахувань для покупців.
15	Перевірка виконання умов надання знижок	Контроль за дотриманням усіх умов надання знижок.

Джерело: розроблена автором

Для вдосконалення контролю за нарахуванням знижок і бонусів на СВК АФ «Семенівська» необхідно впровадити комплексний підхід, який включає автоматизацію розрахунків, оцінку впливу знижок на прибуток і регулярний моніторинг виконання умов договорів:

- закупівлю програмного забезпечення для автоматизації розрахунку знижок і бонусів;
- навчання співробітників роботі з новими програмами та впровадження оновлених стандартів обліку;
- залучення консультантів для оцінки ефективності бонусних програм і внесення змін до політики знижок;
- проведення аналітичного дослідження ефективності поточних знижок і бонусів, в тому числі оцінку впливу сезонних і акційних пропозицій на прибуток;
- розробку нових інструментів контролю та моніторингу за виконанням умов надання знижок.

Очікується, що після впровадження зазначених заходів прибутковість підприємства зросте на 7%, а обсяг продажів збільшиться на 10% завдяки

підвищенню лояльності клієнтів та оптимізації комерційної політики. Крім того, ризик фінансових втрат через помилки у розрахунках знижок буде знижено на 80%, дане впровадження дозволить підприємству зміцнити свої позиції на ринку та забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Контроль за правильністю обліку податків є ключовим елементом фінансової стабільності та правової відповідності діяльності СВК АФ «Семенівська». Належний податковий облік не тільки мінімізує ризики штрафних санкцій з боку контролюючих органів, але й сприяє ефективному управлінню фінансовими ресурсами підприємства. У сучасних умовах, коли податкове законодавство постійно змінюється, впровадження системи контролю за податковим обліком стає важливим кроком до забезпечення економічної стійкості. (таблиця 3.6)

Таблиця 3.6 - Контроль за правильністю обліку податків на СВК АФ «Семенівська»

№	Аспект	Опис
1	Перевірка податкових декларацій	Оцінка точності та своєчасності подання податкових декларацій.
2	Оцінка відповідності податковому законодавству	Перевірка правильності застосування податкових ставок згідно з діючим законодавством.
3	Аналіз податкових витрат	Оцінка рівня податкових витрат та їхнього впливу на фінансові результати підприємства.
4	Контроль за нарахуванням ПДВ	Перевірка правильності нарахування та сплати ПДВ за операціями підприємства.
5	Облік податкових пільг	Контроль за наданням податкових пільг і визначення їхнього впливу на фінансову діяльність.
6	Перевірка відповідності виписок	Контроль за відповідністю між податковими виписками та бухгалтерським обліком.
7	Оцінка ризиків податкових перевірок	Оцінка ймовірних ризиків податкових перевірок і розробка стратегії мінімізації цих ризиків.
8	Оцінка сплати податків	Перевірка своєчасності сплати всіх податків підприємством.
9	Аналіз змін в податковому законодавстві	Моніторинг змін у податковому законодавстві та їх адаптація в облікових процесах.
10	Оцінка податкової ефективності	Визначення ефективності податкового планування та застосування податкових схем.

Джерело: розроблена автором

Для впровадження комплексної системи контролю за правильністю обліку податків на СВК АФ «Семенівська» необхідно виконати низку заходів, що

забезпечать автоматизацію, прозорість і відповідність податкового обліку чинному законодавству. Включатиме наступні статті витрат:

- закупівля спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації податкового обліку та формування звітності;
- навчання персоналу для роботи з новими системами;
- послуги консультантів з податкового аудиту та юридичної перевірки податкових процедур;
- моніторинг і адаптація до змін у податковому законодавстві за участю юридичного відділу.

Очікується, що після реалізації цих заходів підприємство зможе знизити ризики податкових санкцій на 90%, скоротити час на підготовку податкової звітності на 40%. Ефективність податкового планування дозволить збільшити прибутковість підприємства на 5%, що забезпечить значний внесок у його стабільний розвиток.

Покращення системи контролю на СВК АФ «Семенівська» передбачає значні інвестиції в автоматизацію процесів, навчання персоналу, розробку стандартів та залучення експертів. Заплановані заходи спрямовані на зниження ризиків, оптимізацію бізнес-процесів і підвищення ефективності управління. Впровадження цих змін допоможе зменшити кількість помилок, підвищити швидкість обробки інформації та покращити ділову репутацію підприємства. Нижче наведено загальну таблицю витрат для реалізації запропонованих заходів. (таблиця 3.7)

Таблиця 3.7 - Витрати, що будуть понесені на вдосконалення система внутрішнього контролю розрахунків з покупцями на СВК АФ «Семенівська»

Напрямок удосконалень	Основні статті витрат
Оформлення договорів із покупцями	Розробка інструкцій, навчання персоналу, ПЗ, аудит
Формування рахунків-фактур	Придбання ПЗ, навчання, аудит, регламенти
Контроль повернень і претензій	ПЗ для обліку, навчання, стандарти, аудит
Нарахування знижок і бонусів	ПЗ, навчання, аудит, аналітика
Облік податків	ПЗ, навчання, аудит, регламенти

Джерело: розроблена автором

Таким чином, впровадження цих заходів дозволить СВК АФ «Семенівська» не лише оптимізувати ключові процеси, але й зміцнити ділову репутацію та підвищити загальну конкурентоспроможність на ринку.

3.2. Вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства покупцями

Вдосконалення контролю за оформленням договорів з покупцями стане першим етапом у процесі оптимізації операційної діяльності підприємства, зокрема на СВК АФ «Семенівська». Даний процес включає кілька ключових напрямів, спрямованих на підвищення точності та ефективності укладання та виконання договорів. У таблиці 3.8 надано детальний план заходів, які передбачають розробку внутрішніх інструкцій, навчання персоналу, залучення юридичних експертів для перевірки та коригування договорів, а також впровадження сучасного програмного забезпечення для автоматизації перевірки умов договорів. Усі ці заходи мають на меті зменшити кількість помилок, знизити ризики юридичних та фінансових втрат, а також забезпечити ефективне виконання умов договорів.

Таблиця 3.8 - Вдосконалення контролю за оформленням договорів із покупцями на СВК АФ «Семенівська»

Етап впровадження	Опис робіт	Опис напрямку
Розробка внутрішніх інструкцій	Написання стандартів для оформлення договорів	Створення чітких інструкцій щодо оформлення договорів з покупцями для запобігання помилок.
Навчання персоналу	Проведення тренінгів щодо договірної роботи	Організація навчання для персоналу, щоб гарантувати правильність оформлення та виконання умов договорів.
Залучення юридичних експертів	Перевірка та коригування договорів	Залучення юристів для консультацій та перевірки відповідності договорів з усіма юридичними нормами.
Впровадження програмного забезпечення	Автоматизація аналізу договорів	Інтеграція ПЗ для автоматичного перевіряння умов договору, що зменшить людські помилки та спростить процеси.

Джерело: розроблена автором

Першим кроком буде розробка внутрішніх інструкцій для чіткого регулювання процесу укладання угод, що дозволить значно зменшити ймовірність помилок при складанні договорів. Наступним етапом є навчання персоналу, яке дозволить підвищити кваліфікацію працівників і забезпечити правильність виконання умов договорів на всіх етапах їх реалізації. Для забезпечення відповідності договорів усім юридичним вимогам та мінімізації ризиків виникнення правових спорів необхідно залучити досвідчених юридичних експертів, які проведуть детальну перевірку умов угод.

Останнім кроком буде впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації перевірки договорів, що дозволить зменшити людський фактор і прискорити процес перевірки умов договорів. Всі ці заходи допоможуть не тільки підвищенню ефективності договірної роботи, а й зниженню операційних ризиків, що мають суттєве значення для стабільності бізнес-процесів підприємства. У результаті, підприємство отримає більш стабільні та ефективні договірні відносини з покупцями, що сприятиме покращенню фінансових показників і загального управління підприємством.

Вдосконалення системи контролю за формуванням рахунків-фактур на СВК АФ «Семенівська» потрібне для забезпечення точності та ефективності бухгалтерських процесів. Оскільки рахунки-фактури є основним документом для відображення податкових зобов'язань, їх правильне формування критично важливе для уникнення штрафних санкцій та фінансових втрат. Впровадження заходів щодо покращення цього процесу дозволить зменшити ризики помилок, прискорити документообіг та забезпечити відповідність вимогам законодавства. (таблиця 3.9)

Таблиця 3.9 - Вдосконалення системи контролю за формуванням рахунків-фактур на СВК АФ «Семенівська»

Етап впровадження	Опис робіт	Опис напрямку
Придбання програмного забезпечення	Інструменти для автоматизації складання рахунків	Впровадження ПЗ для автоматичного створення рахунків-фактур з відповідними перевітками для уникнення помилок.
Навчання персоналу	Тренінги з використання нового ПЗ	Підготовка співробітників для роботи з новим програмним забезпеченням для формування рахунків-фактур.

Продовження таблиці 3.9

Залучення фахівців	Юридичний аудит і налаштування процесів	Залучення фахівців для перевірки та налаштування внутрішніх процесів створення та обробки рахунків-фактур.
Розробка внутрішніх регламентів	Стандарти перевірки рахунків	Визначення чітких регламентів для перевірки правильності складання рахунків та їх погодження.

Джерело: розроблена автором

Зокрема, на першому етапі планується придбання програмного забезпечення, яке автоматизує процес складання рахунків-фактур, що дозволить значно зменшити людський фактор та помилки, пов'язані з вручну заповненими даними. Наступним кроком буде проведення навчання персоналу для ефективного використання нової автоматизованої системи, яке дасть змогу співробітникам швидко адаптуватися до нових умов роботи та забезпечити коректність формування рахунків. Для оптимізації процесу також передбачається залучення фахівців, які проведуть юридичний аудит, налаштують внутрішні процеси та перевірять відповідність рахунків вимогам законодавства.

Важливою частиною вдосконалення буде розробка внутрішніх регламентів для перевірки рахунків-фактур, що дозволить уніфікувати процедури та забезпечити їх узгодження на всіх етапах. Всі ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності та надійності обліку, що в свою чергу позитивно вплине на фінансову стабільність підприємства.

Контроль за поверненнями товарів і товарними претензіями теж потрібен для ефективної роботи підприємства СВК АФ «Семенівська», оскільки він забезпечує своєчасне та правильне врегулювання всіх питань, пов'язаних з поверненням товарів і претензіями покупців. Належне регулювання цього процесу не лише мінімізує фінансові втрати, але й підтримує добрі стосунки з клієнтами, що важливо для довгострокових бізнес-відносин. Для вдосконалення контролю за поверненнями та претензіями на підприємстві планується впровадження кількох ключових заходів, кожен з яких спрямований на автоматизацію, стандартизацію та підвищення ефективності цього процесу. (таблиця 3.10)

Таблиця 3.10 - Контроль за поверненнями товарів і товарними претензіями на СВК АФ «Семенівська»

Етап впровадження	Опис робіт	Опис напрямку
Закупівля програмного забезпечення	Система для ведення реєстру повернень	Впровадження ПЗ для автоматичного ведення реєстру повернень та претензій від покупців.
Навчання співробітників	Тренінги з нових інструментів	Підготовка персоналу до ефективної роботи з новою системою для обробки повернень та претензій.
Розробка стандартів і регламентів	Інструкції для роботи з поверненнями	Визначення чітких процедур для обробки повернень товарів, що включає перевірку відповідності умов договорів.
Залучення аудиторів	Перевірка та оптимізація процедур	Аудит поточних процедур обробки повернень та претензій з метою виявлення слабких місць та покращення.
Комунікаційна кампанія	Інформування покупців	Розробка та проведення інформаційної кампанії для покупців про процедуру повернення товарів.

Джерело: розроблена автором

Першим етапом буде закупівля спеціалізованого програмного забезпечення для ведення реєстру повернень та товарних претензій. Автоматизоване ведення такого реєстру дозволить зменшити помилки, прискорити обробку повернень і претензій та полегшити контроль за кожним окремим випадком. Далі, для ефективного використання нової системи, буде проведено навчання співробітників підприємства, яке дозволить персоналу швидко освоїти нові інструменти та забезпечить правильне застосування програмного забезпечення у повсякденній роботі.

Також буде розроблено набір стандартів і регламентів для роботи з поверненнями товарів, включаючи чітке визначення процедур перевірки умов договорів та правил повернення товарів. Визначення таких стандартів допоможе створити єдині правила для обробки повернень і претензій, що знизить ймовірність помилок і сприятиме кращій організації процесів. Залучення зовнішніх аудиторів для перевірки та оптимізації процедур дозволить виявити слабкі місця та визначити можливості для подальшого вдосконалення системи обробки повернень.

Окремим етапом буде проведення комунікаційної кампанії для інформування покупців про нові правила повернення товарів та дозволить підвищити рівень задоволення клієнтів і уникнути непорозумінь.

Контроль нарахування знижок і бонусів потрібен ефективної роботи підприємства СВК АФ «Семенівська», оскільки ці механізми використовуються для заохочення покупців та підтримання лояльності до бренду. Впровадження ефективної системи нарахування знижок і бонусів дозволяє зменшити можливість помилок при розрахунках, забезпечити прозорість і чесність в операціях з клієнтами, а також підвищити точність фінансових прогнозів. Для вдосконалення цього процесу підприємство планує здійснити ряд заходів, що дозволять не лише автоматизувати розрахунки, але й ретельно контролювати їх правильність та ефективність. (таблиця 3.11)

Таблиця 3.11 - Контроль нарахування знижок і бонусів на СВК АФ «Семенівська»

Етап впровадження	Опис робіт	Опис напрямку
Закупівля програмного забезпечення	Інструменти для автоматизації розрахунків	Впровадження ПЗ для автоматизованого нарахування знижок та бонусів для покупців.
Навчання співробітників	Тренінги з нових стандартів обліку	Підготовка співробітників для роботи з новими алгоритмами нарахування знижок.
Залучення консультантів	Оцінка ефективності бонусних програм	Залучення зовнішніх консультантів для оцінки та оптимізації поточних програм лояльності.
Аналітичне дослідження	Оцінка впливу знижок на прибуток	Проведення аналітичних досліджень для оцінки ефективності знижок та бонусних програм на фінансові результати.
Розробка нових інструментів контролю	Моніторинг виконання умов договорів	Створення інструментів для моніторингу виконання умов нарахування знижок та бонусів відповідно до умов договорів.

Джерело: розроблена автором

Першим кроком у вдосконаленні цього процесу стане закупівля спеціалізованого програмного забезпечення, яке дозволить автоматизувати нарахування знижок і бонусів для покупців. Автоматизація цього процесу допоможе усунути людський фактор і знизити ймовірність помилок при виконанні розрахунків. Наступним етапом буде навчання персоналу підприємства для роботи з новими стандартами обліку і алгоритмами нарахування знижок та

бонусів, яке дозволить співробітникам ефективно користуватися новим програмним забезпеченням і правильно впроваджувати нові механізми в роботу підприємства.

Для оцінки ефективності наявних бонусних програм планується залучити зовнішніх консультантів, які допоможуть виявити слабкі місця та дадуть рекомендації щодо оптимізації поточних програм лояльності. Окрім цього, будуть проведені аналітичні дослідження для оцінки впливу знижок і бонусів на фінансові результати підприємства, що дозволить визначити їх реальну ефективність і виявити шляхи для подальшого покращення. Останнім етапом стане розробка нових інструментів для моніторингу виконання умов нарахування знижок та бонусів, що дозволить забезпечити високий рівень контролю за правильністю їх застосування згідно з умовами договорів.

Контроль правильності обліку податків потрібен для забезпечення фінансової стабільності та відповідності підприємства СВК АФ «Семенівська» вимогам податкового законодавства. Податковий облік, як одна з основних функцій бухгалтерії, вимагає високого рівня точності та дотримання усіх нормативних актів, що постійно змінюються. Для забезпечення ефективності цього процесу та запобігання можливим помилкам чи порушенням, підприємство планує вжити низку заходів, спрямованих на автоматизацію обліку, підвищення кваліфікації персоналу та покращення внутрішніх регламентів. (таблиця 3.12)

Таблиця 3.12 - Контроль правильності обліку податків на СВК АФ «Семенівська»

Етап впровадження	Опис робіт	Опис напрямку
Закупівля спеціалізованого програмного забезпечення	Автоматизація податкового обліку	Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації обліку податків та звітності.
Навчання персоналу	Курси для роботи з новими системами	Проведення навчання для бухгалтерії щодо нових інструментів автоматизації податкового обліку.
Послуги консультантів	Податковий аудит і перевірка процедур	Найм консультантів для проведення податкового аудиту та коригування облікових процесів.

Продовження таблиці 3.12

Розробка внутрішніх регламентів	Контроль обліку податків	Створення внутрішніх інструкцій для здійснення правильного обліку податків у відповідності з вимогами законодавства.
Моніторинг змін у законодавстві	Юридичний супровід	Відстеження змін в податковому законодавстві для коригування процесів у разі необхідності.

Джерело: розроблена автором

Спочатку буде здійснено закупівлю спеціалізованого програмного забезпечення, яке дозволить автоматизувати процес податкового обліку та підготовку звітності. Впровадження такого ПЗ значно знизить ймовірність людських помилок при розрахунках податків, забезпечить зручний моніторинг усіх податкових операцій та своєчасне формування необхідних звітів. Навчання персоналу буде наступною складовою цього процесу, адже введення нової автоматизованої системи вимагає від співробітників знань про її функціонування. Курси для бухгалтерії допоможуть працівникам швидко освоїти нові інструменти і методи роботи з програмним забезпеченням, що забезпечить їх ефективне використання та зменшить ризик помилок у податковому обліку.

Для забезпечення належного контролю за процесами податкового обліку планується залучення консультантів, які проведуть податковий аудит існуючих процедур, а також дадуть рекомендації щодо їх оптимізації. Такий аудит допоможе виявити слабкі місця у поточних процедурах та впровадити корективи для покращення їх ефективності та відповідності вимогам законодавства. Також необхідно розробити внутрішні регламенти, які чітко визначатимуть процедури контролю та обліку податків - це дозволить створити на підприємстві стандартизовану систему, яка забезпечить правильність виконання податкових операцій та уникнення помилок у звітності.

Оскільки податкове законодавство часто змінюється, важливо здійснювати постійний моніторинг нововведень. Для цього буде залучено юридичний супровід, що дозволить своєчасно вносити необхідні корективи в облікові процеси відповідно до змін в законодавстві.

3.3. Пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями

Система ведення бухгалтерського обліку податку на додану вартість (ПДВ) на підприємствах - важлива частина податкової дисципліни, оскільки правильний облік та своєчасна сплата ПДВ сприяють уникненню штрафів і санкцій, а також забезпечують прозорість фінансових операцій. Враховуючи необхідність покращення фінансового контролю та підвищення ефективності роботи бухгалтерії на СВК АФ «Семенівська», впровадження автоматизованих рішень у веденні обліку ПДВ буде стратегічно важливим кроком.

Запропоновані заходи щодо вдосконалення обліку ПДВ зосереджуються на автоматизації процесів, навчанні персоналу, інтеграції з клієнтськими системами, а також оновленні внутрішніх інструкцій для забезпечення відповідності новим вимогам законодавства. Дані заходи дозволять зменшити людський фактор у бухгалтерії, підвищити точність обліку та мінімізувати можливі податкові ризики.

Таблиця 3.13 - Вдосконалення системи ведення бухгалтерського обліку податку на додану вартість (ПДВ) на СВК АФ «Семенівська»

Напрямок вдосконалення	Заходи	Очікувані результати
Автоматизація обліку	впровадження сучасного бухгалтерського програмного забезпечення.	Зменшення помилок, швидше формування звітності.
Стандартизація процесів	Розробка стандартних форм документів для обліку ПДВ.	Спрощення заповнення та перевірки документів.
Навчання персоналу	Проведення регулярних тренінгів з актуальних змін у законодавстві та методах обліку.	Підвищення кваліфікації бухгалтерів.
Внутрішній контроль	Введення контрольних процедур для перевірки нарахування і сплати ПДВ.	Зменшення ризиків помилок і шахрайства.
Поліпшення звітності	Регулярний аналіз звітності з ПДВ для виявлення розбіжностей.	Своєчасне виправлення помилок.
Взаємодія з податковими органами	Запровадження електронного документообігу для спрощення подачі звітності.	Скорочення часу на обробку документів.
Консультації з експертами	Регулярні консультації з податковими фахівцями для отримання рекомендацій.	Оптимізація обліку та уникнення податкових ризиків.
Оцінка ризиків	Проведення внутрішнього або зовнішнього аудиту для оцінки ризиків у системі обліку ПДВ.	Виявлення слабких місць у системі обліку.

Джерело: розроблена автором

Вдосконалення системи ведення бухгалтерського обліку податку на додану вартість (ПДВ) на СВК АФ «Семенівська» є критично важливим для покращення фінансової стійкості та ефективності підприємства. Запропоновані заходи, такі як автоматизація обліку, стандартизація процесів, навчання персоналу, впровадження внутрішнього контролю та електронного документообігу, дозволять зменшити ризики помилок, підвищити ефективність роботи бухгалтерії та забезпечити відповідність законодавству.

Регулярні консультації з експертами і проведення аудитів також сприятимуть виявленню слабких місць у системі обліку та їх своєчасному усуненню. Усе це разом дозволить не лише оптимізувати процеси обліку ПДВ, але й поліпшити загальний фінансовий стан підприємства, що в свою чергу сприятиме його розвитку та зростанню.

Таким чином, реалізація цих пропозицій стане важливим кроком до підвищення конкурентоспроможності СВК АФ «Семенівська» на ринку.

На СВК АФ «Семенівська» зростає необхідність в удосконаленні механізму нарахування податку на прибуток, зокрема шляхом розробки та впровадження більш ефективних методів амортизації, автоматизації облікових процесів, оптимізації витрат та доходів, а також консультацій з податковими експертами для дотримання вимог законодавства.

Запропоновані заходи передбачають системний підхід до оптимізації податку на прибуток, що дозволить підприємству знизити податкове навантаження та підвищити ефективність фінансового управління. (таблиця 3.14)

Таблиця 3.14 - Оптимізація нарахування податку на прибуток на СВК АФ «Семенівська»

Напрямок вдосконалення	Заходи	Очікувані результати
1	2	3
Аналіз витрат	Проведення детального аналізу всіх витрат для виявлення можливостей для їх оптимізації.	Зменшення податкової бази за рахунок обґрунтованих витрат.
Використання податкових пільг	Вивчення можливостей отримання податкових пільг або кредитів для аграрного сектору.	Зменшення податкового навантаження.

Продовження таблиці 3.14

1	2	3
Планування доходів	Розробка стратегії планування доходів з урахуванням оптимізації податку на прибуток.	Зменшення податкових зобов'язань.
Ведення бухгалтерського обліку	Впровадження сучасних методів обліку, що дозволяють коректно відображати доходи та витрати.	Підвищення точності розрахунків податку на прибуток.
Консультації з податковими експертами	Залучення фахівців для отримання рекомендацій щодо оптимізації податкових зобов'язань.	Уникнення помилок і податкових ризиків.
Аудит податкової звітності	Регулярний аудит податкової звітності для виявлення помилок і недоліків у нарахуванні податку.	Забезпечення відповідності вимогам законодавства.

Джерело: розроблена автором

Оптимізація нарахування податку на прибуток є ключовим елементом фінансового управління СВК АФ «Семенівська», оскільки вона здатна суттєво вплинути на фінансову стабільність і рентабельність підприємства. Запропоновані заходи, такі як детальний аналіз витрат, використання податкових пільг, стратегічне планування доходів, впровадження сучасних методів обліку та консультації з експертами, створюють комплексний підхід до зменшення податкового навантаження.

Впровадження цих заходів дозволить СВК АФ «Семенівська» не лише зменшити податкові зобов'язання, але й підвищити загальну ефективність роботи підприємства, що в свою чергу сприятиме його розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

Запровадження заходів по оптимізації нарахування податку на прибуток на СВК АФ «Семенівська» дозволить значно знизити податкове навантаження, підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та забезпечити відповідність підприємства вимогам законодавства.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи було здійснено детальне дослідження економічної сутності розрахунків з покупцями у діяльності сільськогосподарського підприємства, зокрема на прикладі СВК АФ «Семенівська». У рамках дослідження були розглянуті основні аспекти організації обліку, оподаткування та контролю цих розрахунків. Першим етапом дослідження було вивчення економічної сутності розрахунків з покупцями, що виступає важливим компонентом фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. Основну увагу було приділено характеристиці процесу обміну товарів та послуг з покупцями, а також особливостям бухгалтерського обліку і фінансових операцій, пов'язаних із цими розрахунками. Розрахунки з покупцями мають безпосередній вплив на фінансовий результат підприємства, тому важливим аспектом є забезпечення точності і своєчасності обліку цих операцій.

Зокрема, описано нормативно-правове регулювання обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями у сільському господарстві. Визначено основні нормативно-правові акти, які регулюють ці процеси в Україні, що дозволяє підприємствам правильно організовувати облік та виконувати свої податкові зобов'язання відповідно до чинного законодавства. Далі було розглянуто теоретико-методичні компоненти облікового відображення, оподаткування та контролю розрахунків підприємства з покупцями - це включає в себе методи та техніки, які використовуються для точного відображення цих операцій у бухгалтерському обліку, а також для правильного нарахування податків, що пов'язані з продажем товарів чи наданням послуг. Система оподаткування, що діє в Україні, має значний вплив на фінансові результати підприємств, і тому її точне дотримання є необхідним для мінімізації податкових ризиків.

Наступним ключових моментів дослідження стало надання організаційно-економічної характеристики сільськогосподарського підприємства СВК АФ «Семенівська», що дозволило оцінити специфіку його діяльності, а також

характер розрахунків з покупцями в контексті сільськогосподарського виробництва. За результатами аналізу було визначено особливості організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з покупцями на підприємстві, а також виявлено проблеми, що виникають у процесі цих розрахунків.

У процесі дослідження особливостей оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на сільськогосподарському підприємстві було проаналізовано податкове навантаження на підприємство, а також виявлені основні проблеми, пов'язані з податковими розрахунками. Зокрема, було розглянуто питання нарахування та сплати податку на додану вартість (ПДВ), податку на прибуток та інших податків, що виникають у процесі розрахунків з покупцями.

У роботі також було розроблено шляхи вдосконалення системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями. Пропоновані заходи включають автоматизацію обліку, вдосконалення процедури внутрішнього аудиту та інтеграцію облікових систем з системами клієнтів для покращення точності та оперативності обробки даних - це дозволить зменшити кількість помилок і затримок, що можуть призвести до фінансових втрат та порушень податкового законодавства.

Важливою частиною дослідження стало вдосконалення облікового супроводження розрахунків підприємства з покупцями. Була запропонована інтеграція сучасних технологій, які дозволяють автоматично здійснювати облік продажів та їх податкові наслідки, що сприятиме зниженню адміністративних витрат та підвищенню ефективності роботи бухгалтерії підприємства.

На основі проведеного дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення оподаткування розрахунків підприємства з покупцями. Ці пропозиції стосуються вдосконалення системи нарахування ПДВ, податку на прибуток та інших податкових зобов'язань, а також розробки оптимальних механізмів для забезпечення правильності та своєчасності податкових розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугай В.З., Фоменко С.С. Роль фінансового планування та прогнозування грошових надходжень підприємства. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects*. 2023. С. 333 – 337
2. Косташ Т. Розрахунки з покупцями та замовниками: проблемні аспекти організації та методики обліку в умовах сучасних реалій. *Grail of Science*. 2023. Вип. № 30. С. 59–71
3. Єремян О., Єрмоленко Т. Фінансові активи підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences* 2023. Вип. № 314(1). С. 126-132.
4. Загребельна В.М. Теоретичні основи аудиту результатів діяльності підприємства. 6 с. URL: <https://sal0.li/9c07F02> (дата звернення 19.11.2024 р.)
5. Ковальчук К.Ф., Архирейська Н.В., Валенюк Н.В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ. 2018. 135 с.
6. Павлов К. В., Лялюк А. М., Павлова О. М. Маркетинг: теорія і практика: підруч. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна. 2022. 408 с.
7. Кулинич М. Б. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки». 2021. 158 с.
8. Колодій І. В. Антикризове управління в сільськогосподарських підприємствах: монографія Львів : СПОЛОМ. 2023. 228 с.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <https://griml.com/zyMai> (дата звернення 10.11.2024 р.)
10. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <http://surl.li/ewwxxu> (дата звернення 17.11.2024 р.)
11. Податкового кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275> (дата звернення 08.11.2024 р.)

12. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України № 851-IV від 22.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення 15.11.2024 р.)
13. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України № 2155-VIII від 05.10.2017. URL: <https://griml.com/3jroG> (дата звернення 20.11.2024 р.)
14. Шепель Т., Вінтоняк А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № (52). (дата звернення 14.11.2024 р.)
15. Попова В.Д., Кузь В.І. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у контексті формування інформаційного забезпечення управління платоспроможністю суб'єкта господарювання. *Класичний приватний університет*. 2020. С. 104 – 109 (дата звернення 18.11.2024 р.)
16. Марківська В.А. Особливості аудиту розрахунків з податку на додану вартість. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА»*. 2023. Вип. № 169. С. 308 – 315
17. Кулинич М., Шворак А., Сафарова А., Грудзевич Ю. Додаткове благо працівника: особливості обліку та оподаткування. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. С. 43 – 53
18. Марценюк Р.А., Гринюк А.В. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємств цифрової економіки: організаційний аспект. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*. Вип. № 76. 2024. С. 23 – 33
19. Рафальська Н. Особливості обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями і замовниками. 2021. 6 с. URL: <https://griml.com/WJmDL> (дата звернення 17.11.2024 р.)
20. Кірдіна О. Г. Фінансовий ризик-менеджмент на транспорті. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 80. С. 157-164.
21. Кудирко О.М. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління товарними операціями підприємства: монографія. 2022. 136 с.
22. Подолянчук О. А., Коваль Н. І., Гудзенко Н. М. Облікове забезпечення

податкових розрахунків сільськогосподарських товаровиробників: особливі операції: монографія. Видавництво ТОВ «Друк». 2022. 256 с.

23. Смага І.С. Фінансово-економічна діяльність аграрного підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 140 с.

24. Пуцентейло П.Р., Довбуш А.В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Статистика, облік, аналіз та аудит*. 2021. Вип. № 87. С. 140 – 150

25. Gökten S., Özdoğan B. The Doors Are Opening for the New Pedigree: A Futuristic View for the Effects of Blockchain Technology on Accounting Applications. *Digital Business Strategies in Blockchain Ecosystems Transformational Design and Future of Global Business*. Springer International Publishing, 2020. P. 425-438.

26. Bonson E., Bednarova M. Blockchain and its implications for accounting and auditing. *Meditari Accountancy Research*. 2019. № 5. P. 725-740.

27. Napier Ch. The real effects of a new accounting standard: the case of IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers. *Accounting and Business Research*. V. № 50. URL: <https://griml.com/PJ6P8> (дата звернення 20.11.2024 р.)

28. Bilal A. The Role of Financial Accounting in Customer Relationship Management. URL: <https://griml.com/TXpAL> (дата звернення 08.11.2024 р.)

29. Ananth S. How To Buy An Accounting Practice In 2024? (Step-by-step guide). URL: <https://griml.com/7n9j4> (дата звернення 19.11.2024 р.)

30. Державна податкова служба України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0446912-23> (дата звернення 19.11.2024 р.)

31. Остапенко Ю.О. Облік та контроль розрахунків з покупцями сільськогосподарського підприємства. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми : СНАУ, 2023, 395с. С. 339 - 341.*

32. Остапенко Ю.О. Особливості облікового відображення розрахунків підприємства з покупцями. *Браславські читання. Економіка XXI століття: національний та глобальний вимір: матеріали I Міжнародної науково-практичної*

конференції, 1 листопада 2023 року. Одеса. 2023. 289 с. С 260-263.

33. Назаренко О.В., Остапенко Ю.О. Вдосконалення облікового відображення та аудиту дебіторської заборгованості як окремої компоненти управління підприємством. Ефективна економіка. 2024. №3. – URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3318/3354>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.25>

ДОДАТКИ